

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

DE HUURWET 1950

Reeds meerdere weken voordat de nieuwe huishuurwet definitief werd gestemd, werden verschillende uitvoerige commentaren op deze nog in wording zijnde wet aangekondigd. Wij zullen waarschijnlijk, zoals dit bij de vorige huishuurwetten het geval geweest is, een nieuwe bloei kennen van allerlei uitvoerige besprekingen van de wettelijke tekst. Is dit voor de nieuwe huishuurwet, die op 1 Januari aanstaande in voege zal komen, wel vereist? Wij menen het niet. De wet is inderdaad betrekkelijk eenvoudig. Het kader van de vroeger bestaande wetgeving is volledig behouden gebleven; vele begrippen die door de rechtspraak nauwkeurig waren omschreven geworden zijn bewaard gebleven en — alhoewel sommige artikelen geenszins een model van klaarheid mogen genoemd worden — is het toch gemakkelijk in een beknopt artikel het essentiële van de nieuwe bepalingen in het licht te stellen. Deze nieuwigheden zijn niet menigvuldig, doch zij veranderen wel op ingrijpende wijze het thans bestaande regime.

Voorbereiding der wet.

De thans nog in voege zijnde wet had moeten vernieuwd worden op 30 Juni 1950. Men is er niet toe gekomen tegen deze datum een nieuwe wetttekst uit te vaardigen en de oude wet werd eenvoudig verlengd.

Nochtans was er toen reeds een heel voorbereidend werk geschied. Inderdaad, op 18 September 1948 werd er door de Minister van Justitie een speciale parlementaire commissie ingesteld bestaande uit 8 senatoren en 8 kamerleden, die allen lid waren van de commissies van justitie der beide Kamers, belast met het opmaken van een voorontwerp. Het is deze bijzondere commissie die het voorontwerp heeft uitgewerkt waaruit de tegenwoordige wet is gegroeid.

In December 1949 werd een wetsontwerp, hoofdzakelijk gesteund op het voorontwerp van bedoelde commissie, in de Senaat neergelegd en dit ontwerp maakte het voorwerp uit van een grondig onderzoek der commissie van justitie, die reeds een volledig uitgewerkt verslag klaar had.

Het ontwerp verviel door de Kamerontbinding van April 1950 en op 5 Juli van hetzelfde jaar werd door de toenmalige Minister van Justitie, Carton de Wiart, het wetsontwerp neergelegd dat aan de basis ligt van de thans gestemde nieuwe wet en dat in brede mate

rekening houdt met het reeds gedane onderzoek in de Senaatscommissie.

Bij een wetsontwerp van zo reusachtig praktisch belang als een nieuwe huishuurwet had zonder twijfel de tussenkomst van de Raad van State uiterst nuttig kunnen zijn. Jammer genoeg heeft de Raad van State geen gelegenheid gekregen om op ernstige wijze het ontwerp te onderzoeken en het is betreurenswaardig dat men moet vaststellen dat de Raad van State in zijn advies ten slotte alle verantwoordelijkheid voor de wettelijke tekst moet afwijzen door in dit advies het volgende te vermelden :

« De Raad van State, afdeling Wetgeving, Eerste Kamer, op Zaterdag 1 Juni 1950, na 12 uur, door de Minister van Justitie verzocht hem dringend van advies te dienen over het wetsontwerp houdende uitzonderingsbepalingen in zake huishuur en de memorie van toelichting slechts op Maandag 3 Juli ontvangen hebbende, terwijl het advies gevraagd werd tegen Dinsdag 4 Juli 1950, heeft zich er bij moeten bepalen... »

De Raad van State is dus enkel formeel erkend geworden, doch is niet in de mogelijkheid geweest het wetsvoorstel en de memorie van toelichting aan een ernstig onderzoek te onderwerpen. Het is zeer waarschijnlijk dat wanneer dit anders ware geweest, sommige duisterheden, die zich thans nog in de wet voordoen, hadden kunnen vermeden worden.

Wanneer wij een grondig advies van de Raad van State moeten missen beschikken wij over een memorie van toelichting, die vrij uitvoerig is die zich volledig steunt op de werkzaamheden van de eerste Senaatscommissie, die de wet had onderzocht, en waarin de nieuwe teksten naast deze van de bestaande wet zijn afgedrukt, zodat men dadelijk een nauwkeurig overzicht krijgt van de wijzigingen die aan de bestaande wet werden voorgesteld.

Wij beschikken ook over twee uitgebreide verslagen, dit van de heer Ancot, verslaggever van de Senaatscommissie, en dit van de heer Charlotiaux, verslaggever der Kamercommissie, waaruit blijkt dat in beide commissies de wet grondig werd besproken.

De behandeling in de Kamers zelf heeft weinig licht gebracht. In de Senaat zijn enkele amendementen aangenomen geworden. De Kamer heeft zonder wijzigingen de tekst gestemd die door de Senaat werd goedgekeurd. Tijdens de besprekingen in de beide

wetgevende lichamen kwam vooral de politieke tegenstelling aan de dag van diegenen die voorstander waren van een zo volledig mogelijke terugkeer tot het gemeen recht en van diegenen die in de grootst mogelijke mate de bestaande uitzonderingswetgeving wilden bestendigen.

De technische punten, die in Senaat en Kamer werden besproken, zijn van weinig betekenis geweest.

Algemene strekking der wet.

Het doel der nieuwe wet wordt uitdrukkelijk uiteengezet zowel in de memorie van toelichting als in de verslagen van de parlementaire commissies en in de verklaringen van de heer Minister van Justitie. Men kan dit doel als volgt samenvatten :

A. Het is de bedoeling door deze wet een volledige terugkeer naar het gemeen recht voor te bereiden en er bestaat een gewettigde hoop dat deze wet de laatste zal zijn die nog uitzonderingsbepalingen in zake huishuur zal voorzien. Inderdaad, de statistische gegevens tonen aan dat de woningcrisis in België in zeer belangrijke mate geluwd is, dat ze voor een groot gedeelte, namelijk voor de meer belangrijke verhueringen, niet meer bestaat en dat enkel nog in sommige plaatsen de kleinere huren dienen beschermd te worden. De bouwpolitiek van de regering draagt uitstekende vruchten en het aantal nieuw gebouwde woningen in de laatste paar jaar is reusachtig. Wanneer dit normaal op deze wijze kan voortgaan zal er in 1952 geen spraak meer zijn van een woningcrisis.

B. Tengevolge van die toestand bestaat er dan ook geen aanleiding meer nog verhueringen te beschermen die niet hoofdzakelijk als woning zouden dienen. De nieuwe bepalingen beperken zich enkel tot deze categorie.

C. Gezien de vermindering van de woningcrisis is het mogelijk vele verhueringen vrij te geven en de « plafonds » der huurbedragen voor de huizen, die aan de huurwet ontsnappen, zijn dan ook aanzienlijk verminderd geworden. In dezelfde orde van gedachten zijn ook de voorwaarden voor het bekomen der intrekking van de huurverlenging in zeer brede mate verzacht.

D. De vele uitzonderingen, die in de vorige wet waren voorzien, zijn grotendeels afgeschaft geworden; bevoorrechte categorieën zijn meestal opgeheven geworden, alsook de uitsluitingen.

E. Er is een algemene verhoging van de huur voorzien en de wetgever heeft een veel groter speelruimte gelaten aan de vrijheid van de overeenkomsten.

F. De procedure is ten eerste vereenvoudigd geworden en de gerechtskosten werden verminderd.

G. De wet heeft enkele juridische betwistingen, die op grond van de vroegere teksten bestonden en die de rechtspraak verdeeld hielden, opgelost.

H. Eindelijk voorziet de wet dat de handelsverhueringen, in afwachting van de uitvaardiging der aanstaande wet op de handelseigendom, voorlopig van een algemene bescherming zullen blijven genieten.

Welke verhueringen zijn beschermd ?

In de vorige wet was deze bescherming zeer algemeen en alle onroerende goederen of gedeelten ervan, « onverschillig waartoe de gehuurde ruimten dienden of bestemd waren », genoten van de wettelijke bescherming.

Dit is thans volledig gewijzigd. De wetgever wil enkel en alleen nog de *woning* beschermen. Vandaar dat verhueringen van ongebouwde panden niet meer voor wettelijke bescherming in aanmerking komen, evenmin als gebouwde panden die niet als woning dienen, zoals b.v. burelen, private kringen of dergelijke.

Enkel en alleen die onroerende goederen of gedeelten ervan, die hoofdzakelijk als huisvesting dienen, vallen onder toepassing van de wet. Zoals vroeger heeft het geen belang of de verhuurde plaatsen al of niet gemeubeld zijn; ook de nationaliteit van de partijen komt niet in aanmerking.

Het « hoofdzakelijk als woning dienen » is dus het criterium voor de toepassing van de wettelijke tekst. De grenzen van dit begrip zijn natuurlijk van zuiver feitelijke aard en zullen, in geval van betwisting, door de bevoegde rechter moeten getrokken worden. Het is wel stellig dat zich desaan gaande zeer weinig betwistingen zullen voordoen.

Welke verhueringen ontsnappen aan de wet ?

In het zeer lang artikel 2 van de nieuwe wet wordt de opsomming gegeven van die verhueringen die aan de toepassing van de wet ontsnappen.

In de eerste plaats komt hiervoor het bedrag in aanmerking van de huurwaarde der gehuurde plaatsen in 1939. De « plafonds » die in de vorige wet voorzien waren en die een stijgende schaal volgden volgens het aantal der inwoners van de gemeente of de agglomeratie waarin het goed gelegen is, zijn thans aanmerkelijk verminderd. Wij verwijzen voor de cijfers naar de tekst van artikel 2 van de wet en merken enkel aan dat b.v. voor de Brusselse agglomeratie het cijfer vastgesteld is geworden op 15.000 frank per jaar voor onroerende goederen en op 12.000 fr. voor de gedeelten ervan; voor de gemeenten met meer dan 100.000 inwoners en voor de agglomeraties Antwerpen, Gent, Luik en Charleroi op 12.000 frank voor onroerende goederen en 9.000 frank voor gedeelten ervan.

Zoals vroeger geeft de tekst de vermelding van de gemeenten die tot een bepaalde agglomeratie behoren. Slechts lichte wijzigingen werden aan de vroegere opsomming gebracht. Wanneer men de thans bestaande toestand vergelijkt met deze van 1947, komt men tot de slotsom dat de « plafonds » ongeveer tot de helft zijn verminderd geworden, wat stellig een zeer belangrijke stap is naar de terugkeer tot het gemeen recht.

Buiten deze algemene beperking der toepassing van de wet volgens het criterium van het bedrag der huur op basis van 1939, vallen dan nog andere bepaalde reeksen onroerende goederen buiten toepassing van de wet, namelijk :

1) diegene die tussen 1 Augustus 1939 en 31 Juli 1947 op geen enkel ogenblik verhuurd geweest zijn;

2) de goederen die nieuw gebouwd werden of waaraan vergrotingswerken werden uitgevoerd die de woonruimte in verhouding van ten minste 30 % hebben vermeerderd;

3) de villa's, landhuizen of andere lusthuizen welke de huurder slechts tijdens een gedeelte van het jaar bewoont.

Deze categorieën waren reeds in de vorige wet voorzien, maar er zijn thans in de nieuwe tekst wijzigingen gebracht aan de vroegere bepalingen.

In de oude wet ontsnapten panden, die op geen enkel ogenblik verhuurd waren geweest tussen 1 Augustus 1939 en 31 Juli 1947 slechts aan de toepassing van de

wet wanneer ze *uitsluitend* als woning dienden. Deze bepaling wordt opgeheven en thans komt enkel het algemeen begrip van onroerend goed of gedeelte ervan, dat *hoofdzakelijk* als woning dient, in aanmerking. Hetzelfde geldt voor de nieuw gebouwde, herbouwde of vergrote woningen. Bij deze laatste wordt thans geen onderscheid meer gemaakt, zoals dit in de vorige wet wel het geval was, tussen bouwwerken uitgevoerd uitsluitend op kosten van de eigenaar ofwel door middel van de gelden ter beschikking gesteld ingevolge de wet op de oorlogsschade.

Voor villa's, landhuizen en lusthuizen, die door de huurder slechts gedurende een gedeelte van het jaar betrokken worden, heeft de nieuwe wet ook de onderscheiding, die voorkwam in de vroegere tekst naar gelang de huurwaarde 1939 hoger of lager was dan 10.000 frank, laten wegvallen, zodat alle hoegenaamde onroerende goederen van deze categorie buiten toepassing vallen van de wet.

Aan deze verschillende reeksen heeft artikel 2, § 3, 4^e er nog een 4e toegevoegd, namelijk deze onroerende goederen die vrijkomen tengevolge van het overlijden van de huurder, die dit onroerend goed *alleen* betrof. Deze bepaling werd ingelast ingevolge een amendement voorgesteld in de commissie van justitie van de Senaat. Het lijkt een vrij onnuttige bepaling, voor een geval dat zich practisch in werkelijkheid haast nooit zal voordoen en die daarbij niet past in de algemene economie van de wet.

Oneindig meer verantwoord is de nieuwe § 4 van artikel 2, die voorziet dat in de gemeenten met minder dan 20.000 inwoners alle huurovereenkomsten betreffende onroerende goederen van de toepassing der wet kunnen vrijgesteld worden door een koninklijk besluit, genomen op eensluidend advies van de gouverneur der provincie, van de voorzitter der rechtbank van eerste aanleg van het rechtsgebied en van de vrederechter van het kanton. Het is inderdaad gebleken dat in vele van deze gemeenten er werkelijk niet meer ernstig van woningcrisis kan gesproken worden en het is dus logisch dat in dergelijk geval, van nu af, onmiddellijk de terugkeer tot het gemeen recht worde aanvaard. De vrees dat dergelijke koninklijke besluiten zouden kunnen genomen worden onder de druk van politieke factoren is natuurlijk volkomen uitgeschakeld door het feit dat er een *eensluidend* advies nodig is van de provincie-gouverneur en van twee magistraten, wat stellig alle waarborgen biedt voor een billijke en rechtvaardige toepassing van deze wettelijke bepaling.

Vermelden wij dat de huur, die als basis dient voor de criteria vastgesteld door de wet, niet noodzakelijk de effectief in 1939 betaalde huurprijs is, doch wel, zoals de tekst het vermeldt, de «huurwaarde» van het goed. Het is inderdaad mogelijk dat de werkelijk betaalde prijs tengevolge van zekere omstandigheden niet met de reële huurwaarde overeenkomt. In dit geval zal deze laatste natuurlijk door deskundig onderzoek dienen vastgesteld te worden.

Het is ook nuttig op te merken dat in het verslag uitgebracht door de heer Charletoaux, verslaggever van de Kamercommissie, uitdrukkelijk vermeld staat dat de huurwaarde dient verstaan met inbegrip van alle bijkomstigheden van de huurprijs, zoals belastingen en dergelijke, ten laste gelegd van de huurder.

Voor de opzeg die dient gegeven te worden aan de huurders, die een goed betrekken dat tengevolge van de hoger aangehaalde bepalingen in de toekomst aan de wet zal ontsnappen, heeft het artikel 2 § 5 een vrij ingewikkelde tekst voorzien, die echter op het volgende neerkomt.

Aan de huurders, die dergelijk onroerend goed of

gedeelte ervan betrekken, dient in elk geval een opzeg gegeven van zes maanden, die slechts kan beginnen bij het in werking treden van de wet. Valt echter de verjaardatum van de ingenottreding later dan deze zes maanden, dan zal de opzeg slechts tegen deze verjaardatum geldig zijn. Wie dus in bedoeld geval opzeg geeft vanaf 1 Januari 1951 zal de huurder kunnen doen verhuizen tegen einde Juni van hetzelfde jaar. Is echter de huurder b.v. op 1 October het huis komen betrekken, dan zal de vanaf 1 Januari gegeven opzeg slechts geldig zijn voor einde September.

De vorige wet voorzag een ganse reeks bevoorrechte categorieën van personen die recht hadden op een dubbele opzeg. Deze categorieën zijn in de nieuwe wet afgeschaft, behalve één enkele die behouden is gebleven, namelijk deze van de huurder die ten minste vier inwonende kinderen ten laste heeft en die recht heeft op een opzegtermijn van één jaar.

Verlenging der huurcontracten.

Zoals in de vorige wetten wordt de verlenging der huurcontracten, die onder toepassing van de wet vallen, van ambtswege toegekend. Artikel 3 der nieuwe wet voorziet dat de duur van de verlenging eindigt op de datum van het jaar 1952 die overeenstemt met de datum van ingenottreding.

Door artikel 3 is een belangrijke nieuwigheid in de wet ingelast geworden. Men herinnert zich welke vele moeilijkheden er in de practijk ontstaan zijn in verband met huurovereenkomsten zonder bepaalde duur, die niet uitdrukkelijk opgezegd waren geworden en die verlengd waren door stilzwijgende hernieuwing. Wanneer een intrekking van huurverlenging om de ene of andere reden gevraagd werd, moest de rechter steeds onderzoeken of de huurder al dan niet de plaatsen betrof ingevolge het regime van de huurverlenging ofwel of zijn huurceel, verlengd door stilzwijgende hernieuwing bij gebrek aan opzegging, niet voortliep, in welk geval dan eerst de vervaldag van de datum der ingenottreding diende afgewacht te worden alvorens er mogelijkheid bestond aan een intrekking van de huurverlenging te denken.

Deze moeilijkheden zijn thans door de nieuwe wet opgelost. Artikel 3 voorziet inderdaad dat de huurverlenging geschiedt voor *elke al dan niet opgezegde huur*. De betekenis van deze woorden wordt juist aangeduid in het verslag van de heer Ancot, waar hij zegt «daardoor moet verstaan worden dat de huurovereenkomsten met onbepaalde duur beschouwd worden als zijnde als dusdanig verstreken en krachtens de wet van rechtswege verlengd, hetgeen natuurlijk stilzwijgende hernieuwing uitsluit.»

De verslaggever voegt er aan toe dat deze zienswijze voorzeker betwistbaar is van uit het oogpunt der strenge rechtsbeginselen, doch de wetgever heeft deze kwestie op een practische manier willen oplossen.

Intrekking der huurverlenging door de eigenaar van één enkele woning.

De bijzonderste nieuwigheid die voorkomt in de wet is wel de bepaling van artikel 4 § 1, waardoor voorzien wordt dat de eigenaar van één enkele woning het recht heeft de verlenging in te trekken om het goed zelf te betrekken. Dit is een volstrekt billijke en rechtvaardige maatregel, die zonder twijfel de algemene goedkeuring zal mededragen.

Het is een diep ingewortelde karaktertrek der Belgische bevolking dat in alle standen levendig het ver-

langen heerst om het huis, dat men betreft, in eigendom te bezitten en groot is het getal dergenen die sinds geruime tijd met ongeduld het ogenblik afwachten waarop het hun zal mogelijk zijn een eigendom, dat ze dikwijls slechts met de grootste opofferingen hebben kunnen aankopen, te kunnen betrekken. Thans wordt hun voldoening gegeven.

§ 1 van artikel 4 is volstrekt algemeen en schijnt dus wel geen aanleiding te kunnen geven tot ernstige betwistingen. Er zullen er zich nochtans toch wel voordoen.

Welk is de toestand van de eigenaar die slechts één eigendom bezit, waarvan hij een gedeelte betreft omdat hij onder de toepassing van de vorige wetten slechts door middel van de inkrimping van zijn huurder enkele plaatsen te zijner beschikking heeft kunnen krijgen? Zal deze eigenaar gerechtigd zijn op grond van artikel 4 § 1 ditmaal zijn ganse huis voor eigen gebruik op te eisen? Het schijnt mij ongetwijfeld. Ware deze eigenaar niet reeds in zijn eigendom gehuisvest, dan zou hij stellig het ganse huis te zijner beschikking hebben kunnen krijgen. Er bestaat dan ook geen enkele reden waarom deze eigenaar, die zich vroeger met de inkrimping van de huurder heeft moeten tevreden stellen, thans geen verruiming van zijn woongelegenheid zou kunnen bekomen. In elk geval is uit de wettelijke tekst het tegenovergestelde niet op te maken en daar met zoveel woorden uitdrukkelijk gezegd is geworden dat de wet de terugkeer naar het gemeen recht voorbereidt, dienen stellig de twijfelachtige gevallen in het voordeel van de eigenaar van één enkele woning opgelost te worden.

De heer Charlotiaux heeft trouwens het geval voorzien in zijn verslag aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers, waar hij zich uitdrukt als volgt: « Welk zal het recht zijn van de eigenaar die ingevolge een vrijwillige of door de rechter opgelegde « inkrimping », met zijn huurder het vooraf alleen door de huurder betrokken onroerend goed deelt? Wie het moeilijke kan, kan ook het gemakkelijke; het lijdt geen twijfel dat de eigenaar intrekking der verlenging zal mogen vragen. »

Het recht dat aan de eigenaar van één enkele woning wordt toegekend door artikel 4 § 1, is een recht dat hem persoonlijk eigen is en dat niet mag uitgebreid worden ten voordele van zijn afstammelingen of zijn nabestaanden. Zulks is uitdrukkelijk voorzien in het verslag van de Senaatscommissie.

Dit verslag legt er ook de klemtoon op dat er geen enkele noodzakelijkheid dient te bestaan in hoofde van de eigenaar om in zijn voordeel de toepassing van artikel 4 § 1 te bekomen; de wil van de eigenaar volstaat om de intrekking van de huurverlenging te verkrijgen.

Welk zal de toestand zijn van de mede-eigenaars? Hieromtrent zegt de wettelijke tekst niets, doch de memorie van toelichting en ook het verslag van de Senaatscommissie zeggen uitdrukkelijk dat één of meer der mede-eigenaars in onverdeelde voor de toepassing in zijn of hun voordeel van artikel 4 § 1 in aanmerking komen. De memorie van toelichting gaat nog verder en voorziet dat zelfs een *rechtspersoon* het voordeel van artikel 4 § 1 kan invoeren. Dit zou b.v. het geval kunnen zijn voor een P.V.B.A. ten voordele van haar zaakvoerder.

Eindelijk dient nog een ander punt besproken te worden, dat misschien aanleiding zal geven tot betwisting. In de tekst van artikel 4 wordt § 1 opgevolgd door een § 2, die betrekking heeft op de intrekking der huurverlenging wegens gewichtige redenen, bepaling die wij hierna zullen bespreken.

Deze § 2 voorziet echter dat de intrekking van de huurverlenging niet mag voor gevolg hebben drie bevoorrechte categorieën huurders van hun woning te beroven. Nu zou de mening kunnen ontstaan dat dit voorrecht voorzien in § 2 ook van toepassing is op § 1 en dat ook ten opzichte van de eigenaar van één enkele woning het hem toegekend recht niet zou kunnen gelden ten opzichte van de drie bevoorrechte categorieën.

Deze stelling zou eventueel steun kunnen vinden in de rede uitgesproken door de heer Minister van Justitie in de Senaat tijdens de zitting van 10 December 1950, waarin deze zich als volgt heeft uitgelaten: « De eigenaar van één enkele woning heeft het recht de huurverlenging in te trekken om het goed zelf te betrekken; de bevoorrechte huurders zullen alleen nog zijn: de gezinshoofden die ten minste vier bij hen inwonende kinderen ten laste hebben, de invaliden 100 % en de huurders die 70 jaar zijn. » Hieruit zou kunnen afgeleid worden dat dus wel degelijk de bevoorrechte categorieën voorzien in artikel 4 § 2 ook gelden tegenover de eigenaar van één enkele woning.

Dit is nochtans onjuist.

De heer Minister was begonnen in zijn rede met te spreken over de intrekking van de huurverlenging wegens gewichtige redenen en het is stellig dat zijn vermelding van de bevoorrechte huurders enkel voor dit geval werd in het midden gebracht.

In de eerste plaats is het bij de lectuur zelf van de §§ 1 en 2 duidelijk dat de bevoorrechte categorieën enkel betrekking hebben op § 2, namelijk bij de intrekking der huurverlenging wegens gewichtige redenen.

§§ 1 en 2 van artikel 4 vormen elk een streng afgescheiden geheel en het is in de eerste plaats niet redelijk de uitzonderingen die enkel in § 2 voorzien zijn in verband te brengen met § 1. Ware zulks de bedoeling geweest van de wetgever, dan zou hij voorzeker op een andere wijze de tekst ingedeeld hebben en van de uitzonderingen een afzonderlijke paragraaf hebben gemaakt die zowel op § 1 als op § 2 betrekking zou hebben.

Elke twijfel is trouwens uitgesloten wanneer men de beide §§ 1 en 2 met elkaar vergelijkt. Zij zijn beiden toepasselijk op verschillende personen: § 1 uitsluitend op de *eigenaar*, § 2 op *elk verhuurder*, ook diegene die geen eigenaar is.

Verder dient nog opgemerkt te worden dat in de memorie van toelichting de uitzonderingen in een afzonderlijke paragraaf, een § 3 gerangschikt waren geworden. Deze rangschikking is echter niet in de door de Senaat gestemde tekst behouden gebleven en de uitzonderingen zijn uitsluitend ingelast geworden in § 2. Dit is stellig een duidelijke aanwijzing voor de bedoeling van de wetgever.

Doch de bespreking in de Kamer heeft alle twijfel desaan gaande opgeruimd. In de Kamerzitting van 13 December vroeg de heer Housiaux aan de verslaggever der Kamercommissie de volgende inlichting: « Ik heb mijzelf een vraag gesteld in verband met § 1. In § 2 stelt gij drie categorieën vrij. Mag ik u vragen of de drie begunstigde categorieën het eveneens zijn tegenover de enige eigenaar? » De heer Charlotiaux antwoordde hierop positief als volgt: « De tussenkomst van de heer Housiaux schijnt mij niet absoluut nodig. De voorziene uitzonderingen zijn toepasselijk op § 4 en niet op § 1. » Deze belangrijke uitlating van de verslaggever, die hier geciteerd wordt volgens het « Beknopt Verslag », daar de « Annalen » van deze zitting op dit ogenblik nog niet verschenen zijn, bevat natuurlijk een vergissing. Het is niet § 4 die bedoeld kan zijn, doch enkel § 2, daar § 4 slechts betrekking heeft op de ruiling. In elk geval, blijkt het ten stellig-

ste uit deze verklaring dat de uitzonderingen der bevoorrechte categorieën niet in aanmerking komen voor de toepassing van § 1.

Trouwens, noch het Senaatverslag noch het Kamer-verslag maken in verband met § 1 gewag van deze uitzonderingen tegenover de enige eigenaar.

Er dient nog een woord gezegd over de flatgebouwen.

Wanneer een eigenaar in een flatgebouw één enkel appartement bezit valt hij vanzelfsprekend onder toepassing van artikel 4 § 1 en kan hij de huurder, die dit appartement betreft, doen verhuizen.

Welk is de toestand van de eigenaar die een geheel flatgebouw bezit?

Billijk zou het zijn dat ingevolge artikel 4 § 1 de eigenaar van een dusdanig complex zou mogen vragen één enkel van deze appartementen voor zichzelf te betrekken. Het zou inderdaad niet te verrechtvaardigen zijn dat dergelijk persoon, die slechts één onroerend goed bezit, al wordt het dan ook in verschillende appartementen verhuurd, niet één van deze appartementen voor zichzelf zou mogen in gebruik nemen.

De lectuur van de voorbereidende werken leidt echter tot een andere oplossing. Zowel de memorie van toelichting van het westontwerp als het verslag der Kamercommissie hebben wat dit geval betreft uitdrukkelijk verklaard dat, wanneer het een flatgebouw betreft dat verschillende appartementen omvat er niet van één enkele woning kan gesproken worden. De eigenaar zou dus niet in het minst het recht hebben de intrekking der huurverlenging voor één van deze appartementen te vragen. In het Kamer-verslag wordt zulks uitdrukkelijk als volgt onderlijnd: «Is het onroerend goed tengevolge van zijn bouw of van de aangebrachte ombouw bijzonder aangewezen op verhuring van menigvuldige woonvertrekken, dan is het een «huurhuis» (maison de rapport) en kan de eigenaar zich op geen enkele titel beroepen.»

Het is de vraag of deze strenge en letterlijke uitlegging door de magistraten zal aanvaard worden.

Vermits artikel 4 § 1 het recht tot intrekking van de huurverlenging, uitsluitend door de wil van de verhuurder, slechts voorziet ten voordele van de eigenaar van één enkele woning, moet wel uit de wettelijke tekst afgeleid worden dat degene die twee of meer eigendommen bezit niet in zijn voordeel de toepassing van bedoeld artikel kan vragen.

Welk zal nu de toestand zijn van degene die nooit een eigendom bezeten heeft en plotseling door erfenis in het bezit komt van twee eigendommen. Zal hij niet in zijn voordeel de toepassing van artikel 4 § 1 mogen vragen voor één van deze eigendommen? De strenge en letterlijke toepassing van de wet vereist een ontkennend antwoord, de billijkheid zou vereisen dat deze persoon zou toegelaten worden met zijn gezin één van deze eigendommen te betrekken.

Om dergelijke pijnlijke betwistingen te vermijden ware het natuurlijk oneindig verkieslijker geweest dat de tekst in algemene termen zou voorzien hebben dat de eigenaar die zijn eigen goed niet betreft steeds gerechtigd is één van zijn eigendommen of een gedeelte ervan dat als woning geschikt is in gebruik te nemen.

Het weze hierbij nog opgemerkt dat de datum van aankoop geen belang heeft voor de toepassing van artikel 4 § 1. Men hoeft dus niet reeds gedurende een zekere tijd eigenaar te zijn van een onroerend goed om de intrekking van de huurverlenging te

kunnen vorderen. Zowel voor de eigendommen die men bezit vóór het in voege treden van de wet als voor degene die aangekocht worden tijdens de toepassingsduur ervan geldt het recht voorzien in artikel 4 § 1.

De opzeg die door de eigenaar van één enkele woning dient gegeven te worden is door artikel 5 van de wet vastgesteld op ten minste drie maanden vanaf het in voege treden van de wet. Heeft echter de eigenaar het huis aangekocht na 30 November 1949 is er een opzeg van zes maanden vereist.

Intrekking der huurverlenging wegens gewichtige redenen.

De vroegere wet eiste om de huurverlenging te kunnen intrekken een *bijzonder gewichtige reden*. Het woord «bijzonder» was in de vroegere huishuurwetten ingelast geworden om aan te tonen dat de vrederechters zeer streng dienden te zijn in de beoordeling van de gewichtige reden. Thans heeft de wetgever het tegenovergestelde gewild. De reden die men aanhaalt om de huurverlenging in te trekken moet niet meer *bijzonder gewichtig* zijn, doch enkel *gewichtig*. De nieuwe wet bedoelt slechts dat een fantaisistische reden natuurlijk niet kan aangenomen worden, maar de verslaggever van de Senaat heeft uitdrukkelijk gezegd dat «een eenvoudige reden van persoonlijke aangelegenheid zal kunnen volstaan». Van het ogenblik dat dus een ernstig belang kan aangehaald worden kan de intrekking der huurverlenging worden gevraagd.

In de vorige wet waren een hele reeks bevoorrechte categorieën voorzien tegen dewelke ook wegens een bijzonder gewichtige reden de intrekking der huurverlenging niet kon gevraagd worden. Thans worden slechts drie categorieën behouden, die de zekerheid hebben dat zij niet van hun woning kunnen beroofd worden ook niet wanneer de verhuurder een gewichtige reden kan aanhalen. Het zijn:

1) De gezinshoofden die ten minste vier inwonende kinderen ten laste hebben,

2) De invaliden wier wettelijk vastgestelde invaliditeit 100% bedraagt,

3) De huurders die ten minste 70 jaar oud zijn. Deze categorieën zijn dus zeer beperkt geworden.

Wat de invaliden betreft wordt er geen onderscheid gemaakt naar gelang de oorsprong van de invaliditeit, dus zowel oorlogsinvaliden als arbeidsinvaliden of invaliden ten gevolge van ongeval of ziekte zullen beschermd zijn wanneer hun invaliditeit 100% bedraagt.

De voorwaarden die aanleiding geven tot het voorrecht moeten bestaan in hoofde van huurder zelf. De wet maakt geen gewag van de personen die bij hem inwonen. Wanneer de huurder zelf zich dus niet persoonlijk in een van de drie uitzonderingsvoorwaarden bevindt wordt hij niet beschermd en kan eventueel de intrekking der huurverlenging wegens gewichtige reden tegen hem worden gevraagd. Van zelfsprekend wordt het ook thans weer voorzien dat het voorrecht van de huurder vervalt wanneer de verhuurder zelf tot een van deze bevoorrechte categorieën behoort.

Het is wenselijk hier nog de aandacht te vestigen op het feit dat, om de intrekking te vragen van de huurverlenging, de verhuurder geen eigenaar moet zijn van het onroerend goed. De wet spreekt enkel van de *verhuurder*. Ook een hoofdhuurder kan dus

tegenover een onderhuurder de intrekking der huurverlenging wegens gewichtige reden vragen.

Het is misschien ook nog nuttig te vermelden dat in het verslag van de Senaatscommissie wordt aangestipt dat wat betreft de gezinshoofden met vier kinderen het voorrecht slechts kan ingeroepen worden wanneer «het vierde kind geboren is vóór de datum van het vonnis waarbij de intrekking wordt uitgesproken».

Ruiling.

Aan het stelsel voorzien door de vorige wet is niets gewijzigd geworden. Zoals vroeger kan de verhuurder de ruiling aanbieden. Hij moet hiervoor een *wettige reden* kunnen doen gelden; de aangeboden woning moet voldoen aan de behoeften van de huurder, al naar zijn positie, stand en beroep en er mogen voor de huurder geen verlies of kosten uit de ruiling voortspuiten.

Huurder die zelf een onroerend goed bezit.

Zoals het ook in de vorige wet voorzien was kan de huurverlenging onttrokken worden aan elke huurder die zelf een onroerend goed bezit of een gedeelte ervan dat aan zijn behoeften voldoet al naar zijn positie, stand en beroep en die er sedert 1 Augustus 1947 over beschikt of er over heeft kunnen beschikken.

Wat deze beide gevallen betreft gewaagt de wet niet van bevoorrechte categorieën en de intrekking kan dan ook gevorderd worden tegenover de in §§ 3 en 4 van artikel 4 vermelde personen die tot een van de bevoorrechte categorieën zouden behoren.

Keus van de huurder.

Zoals vroeger is er ook voorzien dat de rechter er over oordeelt of de verhuurder tussen zijn verschillende huurders geen willekeurig keus gedaan heeft en of hij de vereiste woonruimte niet op een ander manier zou kunnen bekomen dan door het vertrek van de huurder die door hem werd uitgekozen en het staat steeds de rechter vrij, zelfs, ambtshalve, te bevelen dat andere huurders in zake worden geroepen.

Schadevergoeding in geval van onrechtmatige intrekking der huurverlenging.

Het principe dat in de vroegere wet bestond en dat aan de huurder, tegenover wie op onrechtmatige wijze de huurverlenging werd ingetrokken, een recht op schadevergoeding toekende, werd in de nieuwe wet gehandhaafd, doch de modaliteiten der toepassing ervan werden gewijzigd.

Wanneer een verhuurder de intrekking der huurverlenging of de ruiling heeft bekomen is hij verplicht *binnen de drie maanden* na het vertrek van de huurder het doel te verwezenlijken waarvoor de verlenging ingetrokken werd. Is zulks niet het geval onstaat het recht van de gewezen huurder op schadevergoeding.

Dit recht ontstaat ook wanneer de verhuurder wel degelijk het doel dat hij zich gesteld had heeft verwezenlijkt, maar in gebreke is gebleven het goed gedurende ten minste twee jaar in gebruik te houden.

De verhuurder mag natuurlijk het bewijs leveren dat hij verhinderd geweest is door toeval of overmacht. Levert hij echter dit bewijs niet zal de huurder schadevergoeding kunnen vragen of zelfs bij voorkomend geval zijn terugkeer in het goed kunnen vorderen.

Het bedrag van de schadevergoeding wordt aan de wijsheid van de rechter overgelaten.

Overdracht. — Algehele onderverhuuring.

De wettelijke huurverlenging kan niet overgedragen worden door een cessie van de huur of door de algehele onderverhuuring van het verhuurde goed. Zulks wordt voorzien in artikel 6. De vroegere wet maakte enkel gewag van de overdracht. Ter verduidelijking is in het nieuw artikel 6 ook de algehele onderverhuuring van het gehuurde goed voorzien geworden, waarbij ook het genot van de verlenging niet kan ten goede komen aan de onderhuurder.

In het verslag van de Senaat wordt voor zoveel als nodig aangestipt dat de overnemer van een *niet verlengde* huurovereenkomst, na het verstrijken van de huurtermijn, vanzelfsprekend wel recht heeft op huurverlenging.

Voor het geval van het overlijden van de huurder die van de huurverlenging geniet is er weinig gewijzigd geworden. Degenen die sedert zes maanden bij de overleden huurder inwoonden genieten van de huurverlenging met uitzondering van de bedienden en het huispersoneel. Voor de echtgenote wordt er geen termijn van zes maanden voorzien.

Wanneer er betwisting bestaat tussen de echtgenoot en andere personen die bij de huurder inwoonden doet de rechter uitspraak, doch artikel 6 van de wet voorziet dat de echtgenoot in geen geval het recht op huurverlenging kan verliezen.

De verplichtingen van de huurder gaan over op diegenen aan wie de verlenging ten goede komt en deze zijn hoofdelijk gebonden. De erfgenamen die van de verlenging niet genieten zijn ontslagen van alle verplichtingen.

Tijdens de bespreking in de Senaatscommissie is de reeds meermaals betwiste vraag opgeworpen of het recht, dat toegekend wordt aan personen die sedert zes maanden met de overleden huurder samenwoonden, toepasselijk is op de *bijzit*. Het antwoord op deze vraag, zegt het Senaatsverslag, luidt vanzelfsprekend bevestigend, op voorwaarde natuurlijk dat de bijzit met de overleden huurder werkelijk sedert zes maanden samenwoonde.

Openbare besturen en instellingen.

Dezelfde bepalingen als degene voorzien in de vorige wet ten voordele van de openbare besturen zijn in de nieuwe wet hernomen geworden, met enkel dit verschil dat ook de instellingen van openbaar nut en de verenigingen zonder winstgevende oogmerken aan de tekst zijn toegevoegd. Al deze instellingen zullen dus eventueel de huurverlenging van een huurder kunnen intrekken wanneer zulks noodzakelijk is in het algemeen belang.

Dienst- en arbeidscontracten.

§ 2 van artikel 7 heeft betrekking op huren die afgesloten werden tussen werkgever en werknemer op grond van het dienstverhuuringscontract. Wanneer het arbeids- of bediendecontract wordt verbroken kan natuurlijk de huur worden opgezegd, zoals dit reeds in de vorige wet was voorzien. Er was echter betwisting ontstaan over de kwestie te weten of het noodzakelijk was dat hierbij schuld van de arbeider of de bediende diende aanwezig te zijn.

De nieuwe wet stelt een einde aan deze betwisting door in haar tekst te vermelden dat de huur kan worden opgezegd zonder dat er schuld van de arbeider of bediende moet blijken.

Nieuwe eigenaar. — Onderhuurder.

Aan de vroegere artikelen 9 en 10 is principieel niets gewijzigd geworden. De huurder geniet van de huurverlenging ook ten opzichte van een nieuwe eigenaar die het onroerend goed verkrijgt.

Enkel is er een wijziging aangebracht wat betreft de verkoping van goederen door het beheer van de Dienst van het Sekwester. Vroeger was voorzien dat de huurverlenging waarvan een huurder, die dergelijke goederen betrok, kon genieten beperkt was tot zes maanden vanaf het ogenblik dat de eigendoms-overdracht aan deze huurder betekend werd, op voorwaarde echter dat de koper zijn bedoeling zou te kennen geven dat hij zelf het eigendom wil betrekken of het wenst te doen betrekken door zijn bloedverwanten in opgaande of in neerdalende lijn of door deze van zijn echtgenoot.

Deze laatste voorwaarde is thans afgeschaft geworden en voor alle eigendommen, die van de Dienst van het Sekwester worden aangekocht, kan de intrekking der huurverlenging bekomen worden na een termijn van zes maanden.

Het beginsel van de oude wet dat de onderhuurder door de wettelijke verlenging beschermd is tegen de hoofdhuurder in dezelfde mate als de hoofdhuurder tegenover de eigenaar is in de nieuwe wet gehandhaafd gebleven.

De onderhuurder is ook beschermd tegenover de eigenaar wanneer de hoofhuur ophoudt, op voorwaarde dat de onderverhuuring niet werd verboden of indien de verhuurder, zij het ook stilzwijgend, van het verbod van onderverhuuring heeft afgezien.

Er wordt echter aan de wet een nieuwe paragraaf toegevoegd, waardoor wordt voorzien dat voor de onderverhuringen, die tot stand gekomen zijn *na het in werking treden van de wet*, de onderverhuuring niet langer kan duren dan de eventueel verlengde hoofdhuur. In deze gevallen zal de onderhuurder dus na het ten einde komen van de hoofdhuur tegenover de eigenaar niet langer beschermd zijn. Voor de onderverhuringen, die reeds bestonden vóór het in werking treden van de wet, zal zulks wel het geval zijn.

Beperking van de huurprijzen.

Dat een verhoging van de wettelijke huurprijzen zich opdrong was sedert geruime tijd algemeen als een noodzakelijkheid erkend. Het was in de hoogste mate onbillijk de sociale maatregel van de huurbeperking toe te passen ten koste van één enkele categorie personen, namelijk de eigenaars. Velen hiervan zijn eenvoudige mensen die hun gans leven gespaard hebben om in hun oude dagen van een klein inkomen te kunnen genieten. Zij zijn reeds al te lang onrechtvaardig behandeld geworden, dan wanneer ten hunnen opzichte de verhoging der levensduurte zich zoals ten opzichte van iedereen deed gelden.

De verslaggever Ancot doet in zijn verslag aan de Senaat uitschijnen dat volgens statistische gegevens het gedeelte van het nationaal inkomen dat in België aan de huisvesting besteed wordt, voor het jaar 1949 slechts 4,40 % bedroeg. In zijn spreekbeurt in de Senaat vergelijkt de verslaggever dit percent met datgene dat in andere landen door de werkende klas aan de huisvesting besteed wordt en dat wel tot 15 % loopt.

De wetgever heeft echter ook de bekommernis gehad niet door een al te sterke verhoging van de huurprijzen een stijging van de levensduurte te veroor-

zaken en het evenwicht tussen prijzen en lonen te handhaven.

Uit deze beide beschouwingen sproot de transactionele maatregel voort, die thans artikel 11 van de wet is geworden.

Vanaf 1 Januari 1951 mag de huurprijs, hetzij rechtstreeks, hetzij onrechtstreeks, de normale huurwaarde op 1 Augustus 1939, verhoogd met 100 %, niet overtreffen.

Wanneer er nochtans tussen beide partijen akkoord bestaat kan de verhoging tot 150 % opgedreven worden.

Eindelijk kan de rechter, op verzoek van de verhuurder, wanneer hij zulks billijk oordeelt, hogere huurvermeerderingen toestaan die echter de 200 % niet mogen overschrijden en enkel kunnen toegestaan worden voor de toekomst.

Bij deze klare en eenvoudige bepalingen passen slechts een paar woorden commentaar.

Het weze eerst en vooral opgemerkt dat de voorsz. prijsverhoging niet automatisch in voege treedt, maar enkel op aanvraag van de verhuurder. Doet de verhuurder zijn wil om verhoging te bekomen niet aan de huurder kennen dan zal de oude huur gehandhaafd blijven. Van de andere kant moet de verhuurder — zoals de Minister van Justitie het uitdrukkelijk verklaard heeft in zijn Senaatsrede — om de verhoging te bekomen geen enkel opzeggingstermijn eerbiedigen of geen vervalldag afwachten. Hij kan vanaf 1 Januari 1951 de wettelijke verhoging eisen.

In de vorige wet was een akkoord tussen partijen betreffende een huurprijs, die de wettelijke beperking overtrof, onderworpen aan de homologatie door de bevoegde vrederechter en er waren vrij strenge eisen gesteld om deze homologatie te kunnen bekomen. De nieuwe wet heeft voor het akkoord tussen partijen betreffende een huurvermeerdering tot 150 % de homologatie door de vrederechter afgeschaft. In geval van betwisting zal dus thans het bestaan van het akkoord moeten bewezen worden door de middelen van gewoon recht. Het is echter stellig dat de effectieve betaling van de tot 150 % verhoogde huurprijs, wanneer deze betaling bewezen is, noodzakelijkerwijze het akkoord van de partijen insluit.

Zoals in de vorige wet de rechter in uitzonderlijke omstandigheden een verhoging tot 150 % kon toestaan wordt hem thans deze macht verleend, maar dan tot een beloop van 200 %. De nauwkeurige en strenge voorwaarden die in de vroegere wet waren ingeschreven om de toepassing van deze bepaling te bekomen, zijn thans vervallen. De appreciatie wordt volledig aan de rechter overgelaten en de wet zegt enkel dat de rechter als criterium dient te nemen de billijkheid, zonder dat hem enig richtsnoer wordt gegeven om, zoals dit vroeger wel het geval was, bepaalde omstandigheden in aanmerking te nemen.

Het is nuttig in dit verband te doen opmerken dat de verslaggever van de Senaatscommissie er op wijst dat de vrederechters bij de toepassing van de vroegere wet een overdreven strengheid aan de dag hebben gelegd. Het is de wil van de wetgever dat de verhoging tot 200% thans op bredere wijze zou toegepast worden, van het ogenblik dat zij in billijkheid gewettigd is. Om dit nog des te beter te doen uitschijnen heeft de nieuwe tekst de woorden «bij uitzondering» die in de vroegere tekst voorkwamen, laten wegvallen. De verhoging tot 200 % zal dus op vrij ruime schaal kunnen toegepast worden. Een vergelijking door de rechter van de onderscheiden toestand van huurder en verhuurder is niet meer vereist en het verslag aan

de Senaat stelt als voorbeeld dat deze maximumverhoging gewettigd zou zijn « voor de huurder die, door onderverhuringen of door een bloeiende beroepsbedrijvigheid, baat haalt uit de omstandigheid dat zijn huurprijs lager gehouden wordt dan wat op grond van de economische toestand billijk zou zijn ».

Vermindering van overdreven huurprijs.

De eerste sanctie door dewelke de beperking der huurprijzen zal worden gewaarborgd is de vermindering van een overdreven huur door de rechter tot op het wettelijk maximum.

De vraag stelt zich nu echter tot welk maximum de rechter de overdreven huur zal moeten herleiden. Zal het het normaal wettelijk maximum zijn van 100 %, ofwel het speciaal maximum van 150 % dat de wet toelaat ingevolge akkoord der partijen.

De wet roert dit vraagstuk niet aan, doch het geval is besproken geworden in de Senaatscommissie en de verslaggever is volstrekt formeel wat betreft de oplossing die aan deze kwestie dient gegeven te worden. Hij drukt zich desaan gaande uit als volgt: « Nu de formaliteit van de bekrachtiging van het akkoord zal afgeschaft zijn, is uw commissie van mening dat men zich moet houden aan de bedoeling van partijen en dat partijen, door zich akkoord te stellen over een hogere prijs dan het toegelaten maximum, op zijn minst dit maximum hebben willen bereiken ». De huur zal dus slechts tot op 150 % dienen verminderd te worden.

Teruggave van teveel betaalde huur.

De tweede sanctie, die de tegenwoordige wet, evenals de vroegere, voorziet als waarborg voor de wettelijke huurbepanking, is de teruggave door de verhuurder van de ontvangen huurgelden die de wettelijke beperking overtroffen.

De vele processen die in de vorige jaren met dit doel werden gevoerd hadden steeds een uiterst pijnlijk karakter. Hoezeer de magistraten ook bewust waren van de sociale noodzakelijkheid dezer wettelijke sanctie, is het hun steeds onaangenaam geweest een van de hoogste principes van onze rechtsorde, namelijk het gebonden zijn aan het gegeven woord, te moeten miskennen.

Het 4e alinea van artikel 11 der nieuwe wet heeft op dit stuk de vroegere bepalingen volledig gewijzigd.

Wel wordt principieel de teruggave van de teveel betaalde huur in de wet voorzien, doch in de eerste plaats wordt er een belangrijke beperking opgelegd, namelijk deze dat enkel de teruggave zal kunnen bevolen worden van de huurgelden die gedurende *de twaalf laatste maanden* in strijd met de huurbepanking betaald werden.

De meest ingrijpende wijziging van het nieuw artikel bestaat echter hierin dat de vroegere tekst aan de rechter de *verplichting* oplegde de terugbetaling van de teveel gestorte huur te gelasten. Deze verplichting bestaat thans niet meer. De nieuwe tekst zegt « de rechter *kan* de teruggave gelasten ». Hij wordt dus volkomen vrijgelaten over dergelijke betwistingen in geweten te beslissen. Buiten de gevallen waarin de rechter teruggave gerechtvaardigd zal achten, zullen er zich andere voordoen waarbij hij deze teruggave in strijd zou achten met de billijkheid en haar zal weigeren. Het staat ook de rechter vrij een *gedeeltelijke* teruggave te bevelen.

Het is in verband hiermede van belang te noteren dat de heer Ancot in het verslag der Senaatscommissie

er op wijst dat de huurder, die zijn recht op teruggave gedurende lange tijd niet heeft laten gelden, op zijn minst *een natuurlijke verplichting* heeft aangegaan en dat het niet noodzakelijk is hem langs wettelijke weg te beschermen.

Zoals dit reeds in de vorige wet bestond verjaart deze burgerlijke sanctie, die in haar nieuwe vorm in de wet werd ingelast, zes maanden na het uittreden van de huurder uit het goed.

Strafrechtelijke sancties.

De strenge strafrechtelijke sancties die in de vorige wet waren ingeschreven ter beteugeling van het vorderen van te hoge huurprijzen of zelfs van het aanbieden van een verhuring tegen een prijs die de wettelijke beperking overtrof, zijn in de nieuwe wet eenvoudig afgeschaft geworden.

Het werd algemeen toegegeven tijdens de bespreking in het Parlement dat deze sancties slechts zeer zelden zijn toegepast geworden; toch is er bij deze bespreking nog zeer op aangedrongen dat de strafrechtelijke sancties zouden behouden blijven, omdat ze in werkelijkheid een heilzame bedreiging zouden uitmaken die aanzet tot eerbied voor de wettelijke bepalingen en omdat hun afschaffing in zekere mate zou kunnen beschouwd worden als een aanmoediging om de wet te overtreden. Ondanks heftig debat op dit punt werden eenvoudig de strafrechtelijke sancties uitgeschied.

Mochten er thans nog strafgedingen hangende zijn op basis van de vroegere wettelijke bepalingen, zullen deze vanzelfsprekend ingevolge het algemeen beginsel van artikel 2 van het Wetboek van Strafrecht komen te vervallen.

Extra-uitgaven en herstellingen.

Het principe ingeschreven in de vroegere wet betreffende het ten laste leggen van de huurder van zekere extra-uitgaven is gehandhaafd gebleven. De tekst wordt echter aangevuld en duidelijker omschreven.

Als extra-uitgaven voorzag de vroegere wet enkel het verstrekken van water, licht en verwarming.

De nieuwe tekst voegt hieraan toe de op het goed gevestigde belastingen en taxes, voor zover deze krachtens de wet uitsluitend ten bezware van de eigenaars zijn.

Al deze extra-uitgaven kunnen dus, buiten de wettelijke huurverhoging, ten laste gelegd worden van de huurder, hetzij geheel, hetzij gedeeltelijk, volgens overeenkomst, wanneer het blijkt bij vergelijking met hun waarde in 1939, dat zij thans in verhouding met dit cijfer hoger zijn dan de huurvermeerdering die door de nieuwe wet wordt toegelaten vergeleken met de huur van 1939. De voorwaarde voor de toepassing van dit artikel is natuurlijk gelegen in de feitelijke omstandigheid dat deze extra-uitgaven door de verhuurder gedragen worden.

Voor het uitvoeren van noodzakelijke herstellingen is ook het regime van de oude wet gewijzigd. Vroeger kon de rechter in billijkheid een zeker bedrag vaststellen dat door de huurder diende gedragen te worden als tussenkomst in de kosten van herstellingswerken, echter uitsluitend op voorwaarde *dat de huurder de uitvoering van deze werken had gevraagd*, ten einde het normaal genot van de plaatsen te hebben en dat de kosten van deze werken vergeleken met de waarde ervan in 1939 de verhouding der huurverhoging tegenover dat jaar zouden overtreffen.

In de nieuwe wet is het niet meer nodig dat de herstellingen door de huurder geëist worden. Het is voldoende dat die herstellingen nodig zijn om het normaal genot van het gehuurde goed te verzekeren, opdat de verhuurder aan de rechter zou kunnen vragen dat deze naar billijkheid de bijslag zou vaststellen die ten laste komt van de huurder in deze herstellingskosten, wanneer deze, tegenover het jaar 1939, de verhouding overtreffen der tegenwoordige huurbeperking ten opzichte der huur van datzelfde jaar.

Het verslag aan de Senaat legt er de klemtoon op dat deze bepaling in de wet ingelast is geworden om het voortschrijdend verval van de onroerende goederen tegen te gaan. Voor de praktische toepassing van dit artikel is het van belang er op te wijzen dat het verslag van de Senaat er aan gehouden heeft nauwkeurig de juiste draagwijdte van die bepaling te omschrijven. De heer Ancot drukt zich in dit verslag als volgt uit :

«Daar de verhoging van de kosten van de voor het normaal genot van het gehuurde goed nodige herstelwerken op een hoger coëfficiënt staan dan de coëfficiënt van de wettelijke huurprijs ten opzichte van de normale huurprijs op 1 Augustus 1939, is het niet het verschil van de kosten der herstelwerken dat ten laste van de huurder zal mogen gesteld worden, doch een bijslag op de verhoging, waarmede de afschrijving en de intresten van het vorig bedoeld verschil van kosten kunnen gedekt worden.» De rechter zal nu in billijkheid oordelen over deze bijslag, die dus zal bestaan in een verhoging van de huur.

Vragen tot vermindering van huurprijs.

De artikelen 14 tot 22 van de wet hebben betrekking op een vermindering van de huurprijs, die aanvraagd kan worden door een huurder, die ingevolge de economische of uit de oorlog ontstane omstandigheden niet meer in staat zou zijn zelfs de wettelijke beperkte huurprijs te betalen.

Deze artikelen hernemen nagenoeg woordelijk de bepalingen van de vroegere wet en er bestaat dan ook geen aanleiding tot enig commentaar. Deze artikelen zullen ongeveer nooit meer toegepast worden en het ware stellig verkieslijk geweest het Hoofdstuk 4 eenvoudig uit de wet te laten. De wetgever heeft nochtans geoordeeld dat er zich zekere uitzonderlijke omstandigheden zouden kunnen voordoen waarin deze artikelen zouden kunnen van toepassing zijn en heeft daarom het Hoofdstuk 4 behouden.

Opvordering van onroerende goederen.

Nu de woningcrisis in zeer grote mate geluwd is zal ook de opvordering van onroerende goederen wel een uiterste zeldzaamheid worden. Men heeft nochtans de artikelen, die op deze eventuele opvordering betrekking hebben, niet laten wegvallen omdat de wetgever er een wapen in ziet dat in uitzonderlijke gevallen tegen een onwillig eigenaar zou kunnen aangewend worden. Zo bv. tegenover degene die zou weigeren zijn eigendommen in huur te geven. Enkele kleine wijzigingen zijn aan het vroeger systeem toegebracht. De toepassing van deze bepalingen zal te zeldzaam zijn opdat wij ze zouden commentaren. Wij verwijzen naar de wettelijke tekst.

Verbod woongelegenheden teniet te doen.

Zoals het in de vorige wet het geval was is het ook

thans nog verboden onroerende goederen, die tot woning dienen, te veranderen in toneel-, dans-, bioscoopzalen, restauraties of dranksluiterijen.

Dit verbod is de enige bepaling van de wet waarop nog een strafrechtelijke sanctie voorzien is.

Proceduur.

Wat de procedure betreft werden er zeer belangrijke wijzigingen aan de vroegere wet gebracht. De bedoeling is geweest in de grootst mogelijke mate de gang van de procedure te vereenvoudigen en de gerechtskosten tot het uiterste te verminderen.

Onderlijnen wij in de eerste plaats het feit dat de verplichte verzoening, die door de vorige wet was opgelegd, alvorens een actie steunende op de wet kon ingediend worden, eenvoudig afgeschaft is. Dit is een zeer gelukkige maatregel die de vrederechten van veel onnuttig werk zal ontlasten. De ondervinding heeft inderdaad geleerd dat deze verplichte verzoeningen slechts zeer zelden enig resultaat opleverden, terwijl ze uiterst tijdrovend waren zowel voor de vrederechters als voor de advocaten en de partijen.

In de toekomst zal, volgens artikel 32 van de nieuwe wet, elke vordering die op de bepalingen van de wet gesteund is moeten ingeleid worden door middel van een met redenen omkleed verzoekschrift. Dit verzoekschrift dient ter griffie neergelegd te worden in zoveel exemplaren als er partijen zijn. Het dient ondertekend te worden door de eiser zelf of zijn gemachtigde. Het verslag aan de Senaat voorziet uitdrukkelijk dat een advocaat of een pleitbezorger, houder van de stukken, gerechtigd is het verzoekschrift te ondertekenen. Een ander persoon zou dienen voorzien te zijn van een bijzondere volmacht. Na de nederlegging van het verzoekschrift stelt de vrederechter de zaak vast op een aanstaande terechtzitting.

Een van de exemplaren van het neergelegd verzoekschrift wordt door de griffier bij aangetekend schrijven verzonden aan de verweerder. De frankeerkosten van deze verzending dienen voorafgaandelijk door de eiser ter griffie gestort te worden. Er dienen ten minste vijf dagen te verlopen tussen de dag waarop het bericht ter post wordt aangeboden en de dag van de terechtzitting.

Het zal nog steeds mogelijk zijn dat de vrederechter de partijen in verzoening zou roepen, doch zulks zal enkel gebeuren wanneer het door eiser in zijn verzoekschrift gevraagd wordt.

In dit geval gebeurt de oproeping in verzoening binnen de acht dagen van de datum van het verzoekschrift. In geval er een akkoord bereikt wordt wordt hiervan proces-verbaal opgesteld, dat ondertekend wordt door partijen of hun gemachtigden en door de rechter en van dit proces-verbaal kan door de griffier een uitgifte worden afgeleverd voorzien met het formulier van ten uitvoerlegging, zodat dit volledig gelijkstaat met een vonnis.

Van deze procedure zal dus door de eiser slechts gebruik gemaakt worden wanneer hij op voorhand weet dat hij met zijn huurder tot akkoord zal komen en hij de bedoeling heeft dit akkoord te zien omzetten in een uitvoerbaar proces-verbaal.

Wanneer de oproeping in verzoening gevraagd is geworden door de eiser en er wordt tijdens de verzoening geen resultaat bereikt geschiedt de oproeping van de partijen door de griffie ter terechtzitting zoals voorzien is voor de procedure die zonder voorafgaandelijke verzoening geschiedt.

Ingevolge artikel 38 zijn de akten der rechtpleging ontslagen van zegelrechten, wanneer het jaarlijks huurbedrag, dat eisbaar is bij de instelling van de eis, 6.000 Fr. niet te boven gaat.

Deze vereenvoudigde proceduur is nochtans niet de enige die toegelaten is ingevolge de nieuwe wet en het staat de eiser vrij, wanneer hij zulks verkiest, zoals vroeger, zijn eis door middel van een dagvaarding aanhangig te maken. In dit geval worden de kosten hiervan echter niet begroot en blijven ze ten laste van de eiser.

Het is wel stellig dat haast nooit meer de voordeelingen door dagvaarding zullen ingeleid worden. Het is echter denkbaar dat er zich wel een reden zou kunnen voordoen om deze proceduur toch te verkiezen. Inderdaad, § 2 van artikel 32 dat voorziet dat de rechter na de neerlegging van het verzoekschrift de zaak zal vaststellen op een « aanstaande terechtzitting » zegt niet dat zulks de eerstkomende terechtzitting hoeft te zijn. Het is dus wel mogelijk dat de rechters, die vooral in de beginperiode van de toepassing der wet misschien overlast zullen zijn met rechtsgedingen gesteund op de nieuwe tekst, de bedoeling zullen hebben op elke terechtzitting slechts een beperkt aantal zaken te behandelen, zodat het zou kunnen voorkomen dat sommige eisen slechts na verschillende weken zouden kunnen in behandeling komen. Mocht deze eventualiteit zich voordoen dan zou de eiser, die dringend een beslissing wenst te bekomen, steeds door middel van een dagvaardiging zijn eis op de eerstvolgende terechtzitting kunnen inleiden.

Bevoegdheid.

Op het gebied van de bevoegdheid werd er principieel niets gewijzigd. Zoals onder de oude wet zullen de gedingen dienen gebracht te worden voor de vrederechter van de plaats waar het goed gelegen is. Een voorstel om, naar aanleiding van het arrest van het Hof van Verbreking van 16 September 1948, een einde te maken aan het conflict van bevoegdheid tussen de vrederechter en de Rechtbank van koophandel, betreffende verhuringen met handelskarakter, is niet weerhouden geworden, daar de regering in de memorie van toelichting had verklaard dat zij het niet geraadzaam achtte definitieve wijzigingen aan een bepaling van gemeen recht in een tijdelijke wet in te lassen. Dit conflict zal naar alle waarschijnlijkheid bepaald opgelost worden door de aanstaande wet op de handels-eigendom.

De verschillende bepalingen betreffende de verknoktheid van eisen, die in de vroegere wet voorkomen, zijn ook in de tegenwoordige hernomen geworden.

Overgangsbepalingen.

Ook hier werd principieel niets gewijzigd. De mogelijkheid, die in de oude wet bestond om gedurende een termijn van één maand verzet aan te tekenen voor de Heer Voorzitter der Rechtbank van eerste aanleg, zetelende in kortgeding, tegen in kracht van gewijsde gegane beslissingen, waardoor de ontruiming van een goed wordt bevolen, uitsluitend op grond van het ten einde komen van de beschikkingen der vroegere wet, is in de tegenwoordige behouden gebleven. Kleine wijzigingen van redactie veranderen niets aan het principe en wij verwijzen naar de wettelijke tekst.

Handelsverhuringen.

In geval de wet op de handelseigendom, die reeds sedert zolang wordt voorbereid, reeds in voege ware gekomen, had er geen aanleiding bestaan in de tegenwoordige wet nog de handelshuurovereenkomsten te vermelden. De wet die art. 1762 B. W. zal wijzigen is er echter nog steeds niet en het was dan ook wel noodzakelijk maatregelen te nemen ten opzichte van de verhuring van goederen die hoofdzakelijk voor handelsdoeleinden gebruikt worden.

De wetgever heeft de vraag opgelost door in art. 42 van de nieuwe wet te voorzien dat deze handelsverhuringen onder toepassing vallen van de tegenwoordige huishuurwet tot op het ogenblik van het in werking treden der aanstaande wet op de handelseigendom. Er is echter in dezelfde tekst een zeer belangrijke afwijking voorzien in de volgende bewoordingen: « zonder dat evenwel het genot van wettelijke verlenging aan de huurder mag onttrokken worden om een andere oorzaak dan niet naleving van zijn verplichtingen ».

De handelsverhuringen blijven dus, zoals in de vorige wet, op algemene wijze beschermd en het is niet mogelijk noch aan de eigenaar van één enkel goed, noch aan de verhuurder die een wettige reden kan doen gelden, de intrekking te vragen van de huurverlenging waarvan een hoofdzakelijk tot handelsdoeleinden bestemd goed geniet, gedurende de periode waarin de aanstaande wet nog niet in voege is. Enkel is het mogelijk de ruiling te vragen wanneer een onroerend goed wordt aangeboden dat voldoet aan de behoeften van de huurder, volgens zijn positie, stand en beroep, en ook mag de intrekking van de huurverlenging gevraagd worden ten opzichte van een huurder die zelf een onroerend goed bezit of een gedeelte ervan dat in dezelfde voorwaarden aan zijn behoeften voldoet en waarover hij beschikt of heeft kunnen beschikken na 1 Juni 1948.

Merken wij op dat de nieuwe tekst een draagwijdte heeft die niet dadelijk op eerste zicht blijkt, doch die uitdrukkelijk wordt vermeld in het verslag van de senaatscommissie, waar wij het volgende lezen: « Aldus is die bijzondere bescherming niet meer van toepassing op al de gedeeltelijk voor handelsdoeleinden gebruikte goederen, vermits het nodig is dat het goed *hoofdzakelijk* voor handelsdoeleinden gebruikt wordt. Zij is niet meer van toepassing op de *voor nijverheidsbedrijf* gebruikte goederen, noch op goederen die voor de bedrijvigheid van een rechtstreeks aan het publiek verkopende ambachtsman gebruikt worden, vooral wanneer de verkoopverrichtingen slechts bijzaak van zijn beroep zijn. »

Deze bewoordingen tonen duidelijk het verschil tussen de bijzondere bescherming die vroeger aan de handelsverhuringen verleend werd en diegene zoals ze nu is opgevat, wat niet belet dat in de overgrote meerderheid der gevallen, tot het in voege komen van de aanstaande wet op de handelseigendom, handels-huren in principe op de meest algemene wijze beschermd blijven.

* * *

Al had na zo lange voorbereiding de wet in sommige van haar gedeelten nog eenvoudiger en duidelijker kunnen zijn, toch zal zij voorzeker geen aanleiding geven tot erg ingewikkelde juridische discussies. De bedoeling van de wetgever is over het algemeen voldoende klaar om de rechter volledig tot richtsnoer te dienen.

De tegenwoordige zeer beknopte commentaar toont reeds aan dat slechts enkele punten aanleiding zullen

kunnen geven tot betwisting; dit is voorzeker een uitmuntende hoedanigheid voor een wet. En het door de wetgever nagestreefde doel, binnen afzienbare tijd terug te keren tot het gemeen recht, zal voorzeker door de nieuwe tekst bereikt worden.

Verder juichen wij vooral de belangrijke wijziging

toe der vereenvoudiging van de proceduur en der vermindering van de gerechtskosten, die, naar wij hopen, een eerste stap zal zijn om dit voortreffelijk stelsel te veralgemenen.

René VICTOR.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer — 6 Maart 1950.

Voorzitter : M. Louveaux.

Raadsheer-Verslaggever : M. Sohier.

Eerste Advocaat-Generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Onvoldoende motivering (in strafzaken). — Art. 499 W.v.S.

Onvoldoende gemotiveerd is het vonnis, waarbij de verdachte is veroordeeld wegens het in artikel 499 W. v. S. strafbaar gesteld feit, terwijl het vonnis de telastlegging omschrijft in de bewoordingen van dat artikel, doch in de uiteenzetting van de feiten verzuimt de aanwezigheid van bedrieglijke handelingen vast te stellen.

Burquet, Leon.

Gelet op het bestreden arrest, de 13 December 1949 door het Hof van Beroep te Luik gewezen;

Over het middel ex-officio : schending van de artikelen 499 van het Strafwetboek en 97 der Grondwet doordat het bestreden arrest de aanlegger schuldig verklaart aan het bij dit artikel voorzien misdrijf, zonder op het bestaan van de bedrieglijke handelingen te wijzen;

Overwegende dat artikel 499 van het Strafwetboek hem die koper of de verkoper zal bedrogen hebben omtrent de hoeveelheid van de verkochte zaken slechts straft, indien hij bedrieglijke handelingen gebruikt heeft;

Overwegende dat het arrest, indien het de aanlegger veroordeelt tot de bij dit artikel gestelde straf, door de telastlegging in de bewoordingen van de wet te omschrijven, nochtans, in de omstandige uiteenzetting van de feiten, welke het bewezen verklaart, het bestaan van bedrieglijke handelingen niet vaststelt;

Dat het dienvolgens de in het middel bedoelde wetsbepalingen schendt;

Om die redenen,

En zonder acht te slaan op de middelen van de aanlegger,

Verbreekt het bestreden arrest;

Beveelt dat onderhavig arrest zal overgeschreven worden op de registers van het Hof van Beroep te Luik en dat melding er van zal gemaakt worden op de kant van het vernietigd arrest;

Verwijst de zaak naar het Hof van Beroep te Brussel.

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. — 15 Mei 1950.

Voorzitter : M. de Cocquéau des Mottes.

Raadsheer-Verslaggever : M. de Clippele.

Eerste Advocaat-Generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Strafrecht. — Bedrog in de zin van art. 498 W.v.S.

Er is in de zin van art. 489 W. v. S. bedrog omtrent de aard van de verkochte zaak, wanneer de geleverde zaak ongeschikt is voor het gebruik waartoe zij gekocht is en wanneer het zeker is, dat de koper ze niet zou gekocht hebben, indien hij daarvan kennis had gehad.

Rau, Germain.

Gelet op het bestreden arrest, op 21 Januari 1950 gewezen door het Hof van Beroep te Gent;

Over het enig middel : schending van de artikelen 498 en 561/2° van het Wetboek van Strafrecht :

1) doordat het bestreden arrest beslist dat in de zin van hogergemeld artikel 498, bedrog omtrent de aard van de koopwaar bestaat, zodra het bederf de zelfstandigheid van de haring en bijgevolg de wezenlijke bestanddelen ervan heeft gewijzigd, zodat in plaats van mensenvoedsel verdachte aan de koper haring leverde, die nog enkel tot vismeel voor de dieren kon worden verwerkt, zulks terwijl bedrog omtrent de wezenlijke hoedanigheden van de verkochte koopwaren geen strafbaar, maar enkel een burgerlijk bedrog uitmaakt en het verkopen van bedorven eetwaren een overtreding is voorzien bij artikel 561/2° van het Wetboek van Strafrecht;

2) doordat het bestreden arrest ook nog beslist dat aanlegger bedrog heeft gepleegd omtrent de oorsprong van de verkochte waren door Noorse haring te voegen bij de Belgische haring, terwijl het vermengen van haring uit verscheidene landen geen bedrog is omtrent de oorsprong van de verkochte waren, bedrog dat enkel bestaan kan, wanneer een gelijkaardige zaak wordt geleverd, die echter van dezelfde oorsprong niet is,

3) en terwijl niets in de bundel er op wijst, dat partijen bedongen hadden Belgische haring te kopen en te verkopen :

Over de eerste twee onderdelen :

Overwegende dat het bestreden arrest bij een in cassatie onaantastbare beoordeling der feiten vaststelt, dat het bederf van de door aanlegger geleverde haring van dergelijke aard was dat de zelfstandigheid zelve van de koopwaar gewijzigd was met het gevolg dat, terwijl de overeenkomst op mensenvoedsel sloeg, aanlegger aan de koper haring leverde, die nog enkel voor de dieren tot vismeel kon worden verwerkt en er uit afleidt dat het wel degelijk is een bedrog omtrent de aard van de verkochte zaak;

Overwegende dat deze vaststellingen de uitgesproken veroordeling wettelijk verrechtvaardigen;

Overwegende immers dat er in de zin van artikel 498 van het Wetboek van Strafrecht bedrog bestaat betreffende de aard van de verkochte zaak, wanneer de geleverde zaak ongeschikt is voor het gebruik waartoe zij gekocht is en wanneer het zeker is dat de koper, hadde hij er kennis van gehad, de zaak niet zou verorven hebben;

Waaruit volgt dat het eerste onderdeel in rechte niet opgaat;

Over het tweede onderdeel :

Overwegende dat dit alleen een overbodige vaststelling van het arrest bestrijdt, zodat het van belang ontbloomt en derhalve niet ontvankelijk is;

Over het derde onderdeel :

Overwegende dat dit steunt op een door in cassatie onaantastbare vaststelling van de rechter over de feiten tegengesproken bewering;

Waaruit volgt dat het feitelijke grondslag mist;

En overwegende dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de bestreden beslissing overeenkomstig de wet is;

Om die redenen :

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger in de kosten.

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. — 10 Juli 1950.

Voorzitter : M. Louveaux.

Raadsheer-Verslaggever : Anciaux Henry de Faveaux.

Advocaat-Generaal : M. Janssens de Bisthoven.

Onrechtmatige daad. — Het door een ongeval arbeids-onbekwaam geworden slachtoffer verliest zijn recht op schadevergoeding tegen de dader niet doordat hij krachtens zijn buiten het ongeval staande rechtsverhouding tot zijn werkgever (in casu de staat) gedurende zijn arbeidsonbekwaamheid zijn bezoldiging blijft ontvangen.

Het slachtoffer van een ongeval, in casu een beroeps-onder-officier, die ten gevolge van het ongeval arbeidsonbekwaam is, doch krachtens zijn rechtsverhouding tot de Staat gedurende zijn arbeids-onbekwaamheid zijn bezoldiging in haar geheel ontvangen heeft, behoudt niettemin zijn recht op schadevergoeding tegen hem, die voor het ongeval aansprakelijk is.

Immers het recht van beroepsonderofficier op uitbetaling van zijn bezoldiging door de Staat steunt op zijn rechtsverhouding tot de Staat, ten aanzien waarvan de aansprakelijke dader derde is. Deze mag niet genieten van het voordeel, dat aan het slachtoffer toekomt krachtens een geheel buiten het ongeval liggende oorzaak.

Jacquemart Octave t/ Brandt Henri, b. p.

Gelet op het bestreden arrest, de 7 Maart 1950 gewezen door het Hof van Beroep te Brussel;

Overwegende dat dit arrest uitsluitend over burgerlijke belangen beslist;

Over het eerste middel : schending van de artikelen 1101, 1134, 1145, 1165, 1382, 1383 van het Burgerlijk

Wetboek en 97 van de Grondwet doordat het bestreden arrest aan de burgerlijke partij een vergoeding toekent, overeenstemmende met 75 t.h. van de bezoldiging van die burgerlijke partij tijdens de volledige onbekwaamheid (vermits enkel 3/4 van de aansprakelijkheid ten laste van aanleggers werden gelegd) bij wijze van herstel van de uit deze volledige onbekwaamheid voortvloeiende stoffelijke schade;

Zulks terwijl het arrest anderzijds erkent, dat de burgerlijke partij Brandt krachtens haar statuut gedurende de volledige onbekwaamheid van de Belgische Staat het geheel van haar bezoldiging van beroepsonderofficier ontvangen heeft, wat dit punt van de schade deed wegvallen en het door aanlegger ingeroepen middel moest doen erkennen «dat er dus geen verlies van bezoldiging was en geen vergoeding uit dien hoofde toegekend moest worden»;

Overwegende dat het bestreden arrest vaststelt «dat het recht van Brandt om zijn bezoldiging van de Staat te ontvangen steunt op juridische betrekkingen tussen de Staat en de burgerlijke partij en ten aanzien waarvan de dader van het schadelijke feit derde blijft; dat beklagde de hoedanigheid niet bezit om zelf te genieten van de enkel ten voordele van het slachtoffer bedongen voordelen, die een oorzaak hebben buiten het feit, dat de schade en de verplichting om deze te herstellen deed ontstaan»;

Overwegende dat uit de vaststellingen van het bestreden arrest blijkt dat de door aanlegger aan verweerder toegebrachte stoffelijke schade bestaat in de werkonbekwaamheid, waarmee verweerder getroffen werd; dat de rechter over de grond die op in cassatie onaantastbare wijze het bedrag van deze schade beoordeelt, het vastgesteld heeft op het geheel van de bezoldiging van verweerder tijdens de duur van de volledige werkonbekwaamheid;

Dat hieruit volgt dat het arrest, waar het in principe geweigerd heeft de door verweerder genoten bezoldiging te beschouwen als een hinderpaal voor het bestaan van een door hem geleden schade, waarvan het herstel op aanlegger berust, een juiste toepassing van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek gemaakt heeft;

Dat het middel in rechte niet opgaat;

Om deze redenen :

Verbreekt het bestreden arrest, doch slechts in zover dat het, uitspraak doende over de vergoeding wegens gedeeltelijke blijvende onbekwaamheid, beslist heeft dat er geen reden is tot aftrok wegens belastingen;

Beveelt dat onderhavig arrest overgeschreven zal worden op de registers van het Hof van Beroep te Brussel en dat melding er van gemaakt zal worden op de kant van het gedeeltelijk vernietigd arrest;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten; verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van Beroep te Luik.

NOOT : Met bovenstaand arrest wordt de door sommige auteurs fel bestreden jurisprudentie van het Hof van Verbreking nogmaals bevestigd.

Verg. o.a. Verbr. 15 April 1937, Pas. 1937, I, 113 ; 4 November 1937, Pas. 1937, I, 327 ; 25 Mei 1940, Pas. 1940, I, 134 ; 21 Augustus 1941, Pas. 1941, I, 320 ; 17 December 1941, Pas. 1941, I, 462 ; 10 Mei 1943, Pas. 1943, I, 172. Zie verder, De Page, T. II, nr 1033 ; Van Ryn, La Responsabilité délictuelle et quasi-délictuelle, B.J. 1939, 356 en 357 ; Dabin, Examen de Jurisprudence, Rev. crit. de jurispr. belge, 1919, nr 93 v. ; R. André, Samenloop van schadevergoedingen, R.W. 1948-1949, 481 v.

RAAD VAN STATE

3e Kamer. — 2 Juni 1950.

Voorzitter : M. Vauthier.

Raadsheren : MM. De Bock en Holoye (verslaggever).

Advocaat : Mr Pierson.

Nietigverklaring van besluiten. — Verlofregeling personeel kleinhandel. — Beheerder van P.V.B.A., die eventueel strafrechtelijk zou kunnen vervolgd worden op grond van het bestreden besluit.

Wanneer een besluit aan de kleinhandelondernemingen de verplichting oplegt aan hun personeel een halve dag verlof per week of één dag per veertien dagen te verlenen, wordt, bij gebrek aan rechtstreeks, dadelijk of zeker belang, niet ontvankelijk verklaard het annulatieberoep tegen dit besluit, ingesteld door een verzoeker, wiens enig belang hieruit zou voortvloeien dat hij een der beheerders is van een P.V.B.A., welke een kleinhandel exploiteert, en dat hij als dusdanig strafrechtelijk kan vervolgd worden ingeval de vennootschap zich niet naar het besluit mocht voegen.

Lacroix t/ Belgische Staat (Minister van Economische Zaken en Middenstand).

De Raad van State,

.....
Gezien het verzoekschrift van 8 Juli 1949, waarbij Lacroix André de nietigverklaring aanvraagt van het besluit van de Regent van 29 Maart 1949 tot regeling van de wekelijkse arbeidsduur van het in de kleinhandelondernemingen te werk gesteld personeel, welke besluit in het Belgisch Staatsblad van 14 Mei 1949 is bekendgemaakt;

.....
Overwegende dat het besluit waarvan verzoeker de nietigverklaring aanvraagt, aan de kleinhandelondernemingen de verplichting oplegt aan hun personeel een halve dag verlof per week of één dag per veertien dagen te verlenen; dat het enige belang dat verzoeker bij de nietigverklaring van dat besluit kan hebben, hieruit zou voortvloeien dat hij een der beheerders is van een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid welke een kleinhandel exploiteert en dat hij als dusdanig strafrechtelijk kan vervolgd worden ingeval die vennootschap zich niet naar het besluit mocht voegen; dat dit belang noch rechtstreeks, noch dadelijk, noch zeker is; dat de aanvraag krachtens artikel 11 van de wet van 23 December 1946 niet ontvankelijk dient te worden verklaard;

Besluit :

Artikel 1. — Het verzoekschrift wordt verworpen.

Artikel 2. — De kosten, begroot op 300 frank, zijn ten laste van verzoeker.

.....

NOOT: Ten einde alle misverstand omtrent het juist begrip van bovenstaand arrest te vermijden, dient opgemerkt dat de verzoeker een zaakvoerder der P.V.B.A. is (de Nederlandse tekst zegt ten onrechte beheerder) en in die hoedanigheid strafrechtelijk kan vervolgd worden, indien de vennootschap inbreuk pleegt op de bepalingen van het bestreden besluit.

Terecht verklaart het arrest dat de mogelijkheid van strafrechtelijke vervolgingen het enige belang is dat verzoeker bij de nietigverklaring van het besluit

kan hebben. Dit belang wordt nochtans onvoldoende geacht om het beroep in te stellen, daar het « noch rechtstreeks, noch dadelijk (actueel), noch zeker is ».

Indien de loutere mogelijkheid van vervolging als een onvoldoende belang wordt aangezien, blijkt het dienvolgens nodig dat de verzoeker effectief strafrechtelijk vervolgd wordt, opdat zijn belang rechtstreeks, actueel en zeker zou zijn.

Het komt ons voor dat deze stelling de rol en het nut van de Raad van State ten zeerste kan beperken.

De korte termijn binnen dewelke het beroep tot nietigverklaring bij de Raad van State moet ingediend worden, maakt het voor de betrokkene onmogelijk te wachten totdat hij een vervolging oploopt. Indien deze laatste niet binnen de zestig dagen na de bekendmaking van het besluit wordt ingesteld, zou de betrokkene geen verzoek tot nietigverklaring meer kunnen indienen.

Daarenboven kan de beschuldigde voor de strafrechter de onwettelijkheid van het besluit inroepen krachtens artikel 107 der Grondwet. Zal hij, op het ogenblik dat de vervolging wordt ingesteld, nog beroep instellen bij de Raad van State, waar hij alsdan het verdedigingsmiddel der onwettelijkheid ook voor de strafrechter kan inroepen? Het beroep voor de Raad van State is voor de betrokkene vooral van nut vóór de vervolgingen: de nietigverklaring van het besluit, erga omnes uitgesproken, is dan voor hem immers het enige middel om alle vervolging bij voorbaat te vermijden. En daarin ligt juist het rechtstreeks en persoonlijk belang van de verzoeker.

Wanneer men dan een nadere verklaring van het arrest zou zoeken, komt het ons voor dat de overweging gesteund is op een gelijkstelling der begrippen « belang » en « benadeling ».

Zolang de betrokkene niet vervolgd wordt, berokkent het besluit hem geen schade: men zou dus wel kunnen beweren dat de *benadeling* van verzoeker noch rechtstreeks, noch actueel, noch zeker is; zij wordt dit slechts bij de veroordeling.

Doch dient daaruit noodzakelijk besloten dat ook het *belang* van verzoeker slechts op dat ogenblik ontstaat? Dit te beweren zou er op neerkomen dat een persoon noodzakelijk schade moet geleden hebben, opdat hij belang bij de vernietiging van een besluit zou hebben.

De wetgever heeft weliswaar het begrip « belang » niet nader bepaald. Uit de voorbereidende werken blijkt trouwens dat hij dit wijselijk aan de beoordeling van de Raad van State zelf heeft overgelaten. Doch de tekst van artikel 11 van de wet van 23 December 1946 zegt klaar en duidelijk dat een beroep tot nietigverklaring kan ingesteld worden « door elke partij welke doet blijken van een benadeling of van een belang ». Volgt hieruit niet voldoende duidelijk dat de verzoeker ongetwijfeld een *belang* bij de nietigverklaring kan hebben, zonder daarom noodzakelijkerwijze benadeeld te zijn geweest.

In onderhavig geval bestaat het belang van verzoeker juist in de mogelijkheid door een strafrechtelijke vervolging benadeeld te worden. Waar de benadeling niet actueel en zeker is, zolang geen strafrechtelijke vervolging werd ingesteld, is het belang dit echter wel.

De toepassing van de stelling in het arrest verdedigd, zou ons inziens ten onrechte tot de onontvankelijkheid van vele verzoekschriften leiden. Noemen we slechts volgende voorbeelden:

— de nietigverklaring van een besluit, waarbij tuchtstraffen voorzien worden, kan slechts door de betrokkene gevraagd worden op het ogenblik dat hem

een der voorziene tuchtstraffen wordt opgelegd; — een ambtenaar zou slechts de vernietiging kunnen vragen van een besluit, waarbij de voorwaarden tot bevordering worden bepaald, van het ogenblik dat hij werkelijk candidaat voor de bevordering is (zie contra: arrest Saute, 8 Juli 1949, n° 89); — de nietigverklaring van een politiemaatregel zou slechts kunnen gevraagd worden door de persoon, die reeds in overtreding genomen werd.

In al deze gevallen ontstaat voor de betrokkenen geen onmiddellijke en zekere benadeling door de publicatie van het besluit; deze ontstaat slechts door de toepassing van de algemene rechtsregel op het individueel geval. Het is nochtans klaar dat die betrokkenen een rechtstreeks en persoonlijk belang hebben bij de nietigverklaring van de algemeen geldende bepalingen, van het ogenblik af dat deze bindende kracht verkrijgen.

H. Lenderts.

RAAD VAN STATE

3e Kamer. — 9 Juni 1950.

Voorzitter : M. Devaux (verslaggever)

Raadsheren : MM. Moureau en De Bock.

Advocaat : Mr. Fonteyne.

Brief houdende ministeriële beslissing. — Bestaan der beslissing. — Ontvankelijkheid. — Ontvankelijkheid ratione temporis. — Wijziging der ancienniteit van officieren der Weermacht. — Machtsoverschrijding. — Benoeming bij keus. — Beslissende aanspraken.

Een ministeriële brief, gericht tot de Gouverneur generaal der Kolonie, waarin sprake is van rectificatie van de rang van ancienniteit van een officier, impliceert niet dat een dergelijke beslissing bestaat.

Het verzoek strekkende tot nietigverklaring ener ministeriële beslissing is niet ontvankelijk wanneer verzoeker de betrokken beslissing niet voorlegt en het bestaan ervan niet bewijst.

Een verzoek strekkende tot nietigverklaring van een besluit van de Regent van 28.10.1946, eerst op 10.10.1947 gepubliceerd in het Bestuursblad van Belgisch Congo, en wanneer verzoeker eerst einde 1947 kennis kreeg van het feit dat dit besluit zijn plaats in de militaire hiërarchie wijzigt, is ontvankelijk ratione temporis wanneer het op 18.12.1948 op de griffie van de Raad van State ontvangen is.

Het besluit van de Regent dat een ancienniteit wijzigt die vastgesteld werd met juiste toepassing der administratieve regels welke bij de aanwerving in Congo van betrokkene van kracht waren is het gevolg ener rechtsdwaling en werd dus met machtsoverschrijding genomen.

In de uitoefening van de macht tot benoeming bij keuze geschiedt de keuze onregelmatig zo de aanspraken, die voor de benoeming van een candidaat beslissend kunnen zijn, zoals de ancienniteit, door toedoen van het bestuur onjuist zijn geworden.

Wanneer het dossier aan twee kandidaten gelijke verdiensten toekent zodat de overheden bij het opmaken der voordrachten de ancienniteit als beslissende reden aanzien, en wordt degene benoemd die ten onrechte vóór zijn tegencandidaat komt in volgorde der ancienniteit, dan is het onderzoek der candidatuurgebrekkig, de keuze wat de procedure betreft, verkeerd en de benoeming met machtsoverschrijding gedaan.

Charade t/ Belgisch Kongo (Minister van Koloniën).

De Raad van State, IIIe kamer,

Gezien het verzoekschrift van 15 December 1948 ingediend door Charade A.;

Wat betreft het eerste punt van het verzoekschrift,

strekkend tot nietigverklaring van de « beslissing van de Minister van Koloniën, waarvan sprake in de brief van 14 Mei 1946 door de Minister van Koloniën aan de Gouverneur-Generaal der Kolonie gericht, bij welke beslissing de Minister van Koloniën de rangschikking van verzoeker heeft willen wijzigen door diens ancienniteit als luitenant te doen ingaan op 15 Juli 1925 in plaats van op 26 Juni 1925 en hem na luitenant-kolonel Cattoor te doen komen »;

Overwegende dat, hoewel deze brief besluit tot rectificatie van de rang van ancienniteit van Charade als luitenant, hij op dit punt geen beslissing treft en niet impliceert dat een beslissing met zodanige draagwijdte bestaat; dat de Gouverneur-generaal van Belgisch-Congo aan bedoelde brief die draagwijdte niet heeft gegeven; dat hij in zijn antwoord de Minister er op gewezen heeft dat de ancienniteit van betrokkene bij koninklijk besluit moest worden gewijzigd, en er aan toevoegde: « Zodra de rangschikking in de graad van luitenant van voornoemde hoofdofficier is rechtgezet, zal een ordonnantie tot wijziging van de rangschikking der luitenant-kolonels Charade en Cattoor worden genomen »; dat verzoeker de ministeriële beslissing houdende het door hem aangegeven voorwerp niet voorlegt en niet bewijst dat zodanige beslissing bestaat; dat het verzoek niet ontvankelijk is;

Wat betreft het tweede punt van het verzoekschrift,

strekkend tot nietigverklaring van het besluit van de Regent van 28 October 1946, bekendgemaakt in het Bestuursblad van Belgisch-Congo van 10 September 1947, in zover het deze wijziging in de rangschikking bekrachtigt;

Betreffende de ontvankelijkheid ratione temporis.

Overwegende dat het besluit van de Regent van 28 October 1946 eerst op 10 September 1947 in het Bestuursblad van Belgisch-Congo werd bekendgemaakt; dat de verzoeker zegt, zonder door de tegenpartij te worden tegengesproken, dat hij slechts einde 1947 kennis er van heeft gehad dat dit besluit zijn plaats in de hiërarchie had gewijzigd door hem na luitenant-kolonel Cattoor te plaatsen; dat het beroep op de griffie van de Raad van State werd ontvangen de 18e December 1948; dat het bijgevolg binnen de wettelijke termijn werd ingesteld;

Over de grond van het verzoek om nietigverklaring.

Overwegende dat de luitenant-kolonels Charade en Cattoor tijdens de oorlog tot luitenant-kolonels werden aangesteld naar een ancienniteit in welke volgorde Charade vóór Cattoor kwam; dat het besluit van de Regent van 28 October 1946 tot voorwerp heeft gehad hen tot die graad te benoemen en hun rangschikking te wijzigen door Cattoor vóór Charade te plaatsen;

Overwegende dat het besluit houdende deze tweevoudige beslissing terugwerkt tot 1 Juli 1942, op welke datum de betrokkenen tot de graad van luitenant-kolonel werden aangesteld; dat voor deze verandering met terugwerkende kracht in de orde van rangschikking van genoemde officieren geen andere verklaring

is dan die, gegeven in de twee nota's welke in het dossier voorkomen ;

De eerste dezer nota's, welke dagtekent van vóór het besluit, geeft onderrichtingen met het oog op de rectificatie van de ancienniteit der betrokkenen ; als gevolg op het antwoord van de Gouverneur-generaal op de brief van de Minister van 14 Mei 1946 en in gebiedende bewoordingen gesteld door luitenant-kolonel Cattoor zelf, optredend als directeur, diensthoofd aan het ministerie van Koloniën, geeft zij aan de «Dienst van het Personeel» de onderrichting de ancienniteit van luitenant-kolonel Charade te wijzigen ter gelegenheid van het koninklijk besluit «dat zal worden genomen ter bepaling van de rangschikking in de Weermacht van de officieren, aangeworven sedert 1940» ;

De tweede nota bevestigt dat deze onderrichtingen werden nagekomen ; majoor Loots, militair adviseur aan het ministerie van Koloniën, in zijn verslag over het verzoekschrift bij de Minister ingediend door luitenant-kolonel Charade de 5e November 1947, herinnert aan de voorgeschiedenis der zaak en verklaart verder :

«Ter gelegenheid der regularisatie van de oorlogstoestanden, namelijk bij de bevestiging der aanstelling van de officieren door werkelijke benoemingen in de kaders der Weermacht, werden de luitenant-kolonels Cattoor en Charade tot deze graad benoemd bij besluit van de Regent van 28 October 1946 en zulks naar hun nieuwe, d.w.z. gerectificeerde volgorde der rangschikking» ;

voorts zegt hij :

«Men overwege dat het koninklijk besluit van 2 Februari 1926, in zover het kolonel Charade betreft, bij besluit van de Regent van 28 October 1946 werd gewijzigd» ;

Overwegende dat het bijgevolg bewezen is dat het besluit van 28 October 1946 de rangschikking in de graad van luitenant-kolonel van luitenant-kolonel Charade ten opzichte van luitenant-kolonel Cattoor gewijzigd heeft, niet ingevolge de orde der keuze, doch krachtens een regel die met het oog op het berekenen van de ancienniteit der officieren is aangenomen ;

Overwegende dat de tegenpartij erkent dat deze rectificatie niet gegrond is, dat de ancienniteit van Charade vastgesteld was geweest met een juiste toepassing der administratieve regelen welke bij de aanwerving in Congo van genoemde officier van kracht waren ; dat het besluit van 28 October 1946, in zover het de ancienniteit van Charade heeft gewijzigd, het gevolg is van een rechtsdwaling ; dat het bijgevolg met machtsoverschrijding werd genomen ;

Wat betreft het derde punt van het verzoekschrift, strekkend tot nietigverklaring van het besluit van de Regent van 1 September 1947, bekendgemaakt in het Bestuursblad van Belgisch-Congo van 10 November 1947, in zover het, met uitsluiting van verzoeker, luitenant-kolonel Cattoor tot de graad van kolonel heeft bevorderd ;

Overwegende dat de hoofdofficiëren der Weermacht bij keuze worden benoemd ; dat, ingeval van benoeming bij keuze, iedere candidaat die zich in de vereiste voorwaarden bevindt een gelijk recht op het onderzoek van zijn aanspraken bezit ; dat in de uitoefening van de macht tot benoeming bij keuze, de keus niet regelmatig geschiedt wanneer de aanspraken die voor de benoeming van een der kandidaten beslissend kunnen zijn door het toedoen van het bestuur onjuist zijn geworden ;

Overwegende dat in het onderhavig geval de ancienniteit een voor de keuze beslissende titel is geweest ; dat de gegevens van het dossier aan beide be-

trokkenen, buiten het voordeel der ancienniteit in de lagere graad, gelijke verdiensten toekennen ; dat de overheden in Afrika de ancienniteit als beslissende reden hebben aangezien toen zij tijdens het onderzoek der candidaturen de voordrachten opmaakten ;

Overwegende dat luitenant-kolonel Cattoor ten onrechte vóór luitenant-kolonel Charade komt in de volgorde der ancienniteit ; dat het onderzoek der candidaturen dus op gebrekkige wijze is gedaan ; dat de keuze, wat de procedure betreft, in een verkeerde richting is geraakt ; dat de benoeming tot kolonel van luitenant-kolonel Cattoor derhalve wegens machtsoverschrijding dient te worden vernietigd ;

BESLUIT :

Artikel 1. Het besluit van de Regent van 28 October 1946, in het Bestuursblad van Belgisch-Congo van 10 September 1947 bekendgemaakt, wordt vernietigd in zover het de rangschikking in de graad van luitenant-kolonel van luitenant-kolonel Charade ten opzichte van luitenant-kolonel Cattoor wijzigt.

Artikel 2. Het besluit van de Regent van 1 September 1947, in het Bestuursblad van Belgisch-Congo van 10 November 1947 bekendgemaakt, wordt vernietigd in de bepaling welke luitenant-kolonel Cattoor tot de graad van kolonel benoemt.

Artikel 3. Dit arrest zal worden bekendgemaakt in dezelfde vormen als de vernietigde besluiten.

Artikel 4. De kosten, begroot op de som van 300 fr., zijn ten laste van Belgisch-Congo.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

1e Kamer. — 18 October 1950.

Voorzitter : M. De Potter.

Raadsheren : M.M. J. Rutsaert en Hallemans.

O.M. : M. Liard, subst. Procureur-Generaal.

Advocaten : Mrs. Hoyoit de Termicourt, Gepts en Van Gerven.

Bevoegdheid van de voorzitter. — Niet-toepasselijkheid van art. 214j. B.W. gedurende de echtscheidingsprocedure. — Hoger beroep tegen beslissingen van de voorzitter toegelaten zo deze onbevoegd was of zijn rechtsmacht heeft overschreden.

Tijdens de echtscheidingsprocedure is alleen de voorzitter in kort geding bevoegd om kennis te nemen van de geschillen tussen de echtgenoten betreffende voorlopige maatregelen. Artikel 214j B.W. komt dan niet meer in aanmerking.

Hoger beroep tegen de door de voorzitter der rechtbank op grond van art. 214j B.W. gegeven beslissingen is toegelaten, wanneer de voorzitter onbevoegd was of zijn rechtsmacht heeft overschreden.

Monsieur A. t/ Boven C.

Gezien de akte van hoger beroep d.d. 23 Maart 1946 van een in regelmatige vorm overgelegde beschikking, de 8° Maart 1946 door de Voorzitter der rechtbank van eerste aanleg te Turnhout gewezen, rechtdoende op een krachtens artikel 214 J. van het Burgerlijk Wetboek (wet van 20 Juli 1932 ingediend verzoek ;

Overwegende dat een vordering tot echtscheiding tussen partijen ten verzoeken van beroepene is ahangig gemaakt, ten gevolge waarvan het opmaken van een notariële inventaris opgelegd werd door een beschikking in kort geding, d.d. 11 April 1938;

Overwegende dat tijdens de procedure in echtscheiding alleen de Voorzitter in kort geding bevoegd is om over al de betwistingen tussen echtgenoten betreffende namelijk de voorlopige maatregelen te beslissen en artikel 214 J. dan niet meer in aanmerking komt; (art. 268 B. W., art. 7 K. B. 7 Febr. 1936; Zie De Page, 2^e uitg., N. I. N° 708bis blz. 771 en volg.; - id. N°s 944 en 965bis; Beroep Luik 15 Dec. 1937, Pas. 1938, II, 163; Beroep Luik 21 Nov. 1941 Pas. 1942, II, 61; Nouvelles, V^o Mariage N° 1057);

Overwegende dat hoger beroep van de beslissingen, uitgaande van de Voorzitter der rechtbank, rechtdoende op grond van art. 214 J., toegelaten is, wanneer blijkt dat de Voorzitter onbevoegd was of wanneer hij zijn machten heeft overschreden;

Beroep Gent 30 Juni 1949, Pas. 1950, II, 70. Zie ook R. Victor: Een kwestie van Bevoegdheid, Rechtsk. Weekblad 1936/1937 blz. 1009; Van Lennep, Rechtsk. Weekblad 1937/1938, 211; De Page, T. I. blz. 776; Kluyskens: Familierecht N° 406; Hayoit de Termicourt: La femme devant la loi civile, P.P. 1939, blz. 28; Brussel 10 April 1937, Tijdschrift voor Notarissen 1938 blz. 72 met opmerk. van Van Houtte; Brussel 21 Dec. 1946, Pas. 1947, II, 6; Brussel 4 Oct. 1947, Rev. Prat. Not. 1947, 376);

Overwegende dat hieruit volgt dat de Voorzitter, rechtdoende op grond van art. 214 J., onbevoegd was; dat het ingestelde hoger beroep derhalve ontvankelijk is en gegrond;

Overwegende dat het proces-verbaal van inventaris door deurwaarder van den Putte opgesteld op 8 Maart 1946, geen waarde nocht kracht bezit voor zoveel het opgemaakt werd in uitvoering van het door huidige arrest te niet gedane bevel en in die mate nietig is;

Om die redenen,

Het Hof,
Gelet op de art. 24 en 41 der wet van 15 Juni 1935, die werden nageleefd;

Gehoord het eensluidend advies van de Heer Advocaat-generaal van den Eynde de Rivieren, in openbare terechtzitting gegeven;

Ontvangt het hoger beroep, verklaart het gegrond; verklaart nietig de beschikking waartegen beroep, doet te niet de beschikking waartegen beroep; verklaart nietig en zonder kracht de inventaris van 8 Maart 1946, voor zoveel deze werd opgemaakt ter voorlopige uitvoering van de te niet gedane beschikking.

Verwijst beroepene in de gerechtskosten van beide instanties.

NOOT: Vergelijk R. Victor, Het gevaarlijk artikel 214j. B. W., R. W. 1949/50, 1569,

Betreffende de bevoegdheid van de Voorzitter op grond van art. 214 j. B. W. tijdens de echtscheidingsprocedure, verg. nog: Kluyskens, Personen- en Familierecht, N° 403.

De aanhaling in bovenstaande beslissing van het arrest van het Hof te Gent, d.d. 30 Juni 1949, Pas. 1950, II, 70, berust klaarblijkelijk op een vergissing.

HOF VAN BEROEP TE GENT

4e Kamer. — 27 September 1950.

Voorzitter: M. Van Winckel.
Raadsheren: M.M. Lagae en Verougstraete
Advocaat-Generaal: M. Bohyn.

Verkeer. — Definitieve ontzegging van het recht om een motorvoertuig te besturen op grond van eenogigheid.

Terecht heeft de rechter aan verdachte op grond van diens eenogigheid definitief het recht ontzegt om een voertuig te besturen, nu de verdachte door de talrijke door hem veroorzaakte ongevallen bewezen heeft, dat bedoeld gebrek hem bij het besturen van een motorvoertuig in ernstige mate hindert, hij in het thans berechte geval de omgekeerde driehoek aan de kant van zijn gebrekkig oog niet opgemerkt heeft en hij in een vroeger geval tegen een verlichte wagen gereden is, die aan de kant van zijn gebrekkig oog stond, omdat hij die niet gezien had.

Hieraan doet niet af, dat een deskundige (oogarts) in 1935 de mening heeft te kennen gegeven, dat éénogige personen zich aan de inkrimping van hun gezichtsveld weten aan te passen, en de fysieke bekwaamheid niet missen om een auto te besturen. Men mag zich immers afvragen of thans in verband met de intensiteit van het verkeer en de door motorvoertuigen ontwikkelde snelheid eenogigen niet noodzakelijk moeten worden beschouwd als fysiek onbekwaam om een motorvoertuig te besturen.

O. M. t/ Willems Pr.

Overwegend dat de eerste rechter terecht aan verdachte wegens lichamelijke ongeschiktheid het recht een motorvoertuig te sturen definitief heeft ontzegt; dat verdachte eenogig is en dat hij door de talrijke door hem veroorzaakte ongevallen, — waarvoor overigens het recht een motorvoertuig te besturen hem reeds twee maal in de tijd van zes maanden ontzegt werd, — bewezen heeft dat bewust gebrek hem in het sturen van een motorvoertuig een ernstige hinder is; dat in het onderhavig geval verdachte in de waan verkeerde dat hij de hoofdbaan bereed; dat hij dus de omgekeerde driehoek aan zijn rechterkant (kant van zijn gebrekkig oog) niet bemerkte; dat in een vorige zaak, waarvan de bundel bij die van de onderhavige zaak gevoegd werd, verdachte tegen een wagen, die nochtans verlicht was, maar die aan zijn rechter kant stond, gereden is, zonder het te hebben gezien (feit van 14-1-1935); dat in een nog oudere zaak, waarvan de bundel ook gevoegd werd, verdachte, die een wielrijder volop aangereden had, verklaard heeft niet te weten hoe het ongeval gebeurd was, wat ook zonder het bewust gezichtsgebrek moeilijk te verklaren is (feit van 8 April 1929);

Overwegend dat de oogarts Van Canneyt, in een dezer laatste zaken als deskundige door de Correctionele Rechtbank aangesteld, de mening heeft uitgedrukt dat eenogige personen zich aan de inkrimping van hun gezichtsveld weten aan te passen en de fysieke bekwaamheid om een auto te besturen niet missen: maar dat dit verslag dagtekent van 1935 en men zich mag afvragen of, heden ten dage, gezien de intensiteit van het verkeer en de snelheid thans door de motorvoertuigen ontwikkeld, de eenogigen niet noodzakelijk als fysisch onbekwaam om een motorvoertuig te besturen

moeten aangezien worden; dat, wat daar ook van zij, het gebleken is dat in het geval van verdachte, de eenogigheid wel een lichamelijke onbekwaamheid heeft veroorzaakt die des te gevaarlijker is, dat beklagde de ouderdom van bij de 68 jaar heeft bereikt, ouderdom waarop de stiptheid en de snelheid der reflexen noodzakelijk fel beginnen te verminderen;

HOF VAN BEROEP TE GENT

2e Kamer. — 13 November 1950

Voorzitter : M. Verbeke.

Raadsheren : M.M. Van Wetter en Louveaux.

O.M. : M. Matthys, subst. Procureur-Generaal.

Kort geding. — Moet bij dagvaarding worden ingesteld, niet bij akte van pleitbezorger tot pleitbezorger.

De procedure in kort geding voor de voorzitter der rechtbank moet bij dagvaarding worden ingesteld; een akte van pleitbezorger tot pleitbezorger is daartoe niet voldoende, indien de tegenpartij weigert vrijwillig in kort geding te verschijnen. Zulks geldt eveneens, indien de hoofdzaak reeds voor de rechtbank aanhangig is en partijen aldaar door pleitbezorgers vertegenwoordigd zijn.

De Paep t/ De Paep en consorten.

Overwegende dat appellant de nietigheid van de gevolgde procedure inroept, daar de zaak voor de rechter in kort geding aanhangig werd gemaakt bij akte van pleitbezorger tot pleitbezorger ;

Overwegende dat appellant uitdrukkelijk geweigerd heeft vrijwillig voor voornoemde rechter te verschijnen;

Overwegende dat appellant dan ook slechts door een dagvaardingsexploot er toe kon gedwongen worden voor de Voorzitter van de rechtbank, zetelend in kort geding, te verschijnen ;

Overwegende dat dit principe ook geldt wanneer, zoals ter zake, de hoofdzaak reeds voor de rechtbank van eerste aanleg aanhangig is gemaakt (Garsonnet B. 8 Nr: 205 en nota 3) en partijen er door pleitbezorgers vertegenwoordigd zijn ;

Om deze redenen,

Het Hof, gelet op art. 24 der wet van 15 Juni 1935; Gehoord de Heer Substituut Procureur-Generaal Stevigny in zijn eensluidend advies ;

Alle andere besluiten verwerpende ;

Ontvangt het hoger beroep, verklaart het gegrond, doet te niet het bevelschrift a quo en, opnieuw wijzende, zegt voor recht dat de procedure in kort geding niet rechtsgeldig ingeleid werd bij gebreke van dagvaardingsexploot en gelet op de weigering van appellant vrijwillig voor de rechter te verschijnen, verklaart derhalve de eis in kort geding zoals hij ingeleid werd niet ontvankelijk ;

En gelet op de hoedanigheid van de partijen, compenseert de kosten van beide aanleggen.

NOOT. — Verg. R. Van Lennep, Het kort geding 1950, blz. 377-378.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e kamer — 16 Maart 1950.

Voorzitter : M. C. Van Camp.

Rechters : MM. J. Wildiers en Ch. De Schepper.

Openbaar Ministerie : M. E. Van Eeckhout.

1. **Bekwaamheid. — Handelingsbekwaamheid van niet-ontzette krankzinnige.**
2. **Huwelijk. — Betrekkelijke nietigheid van huwelijk wegens afwezigheid van toestemming van een of van beide partijen. — Krankzinnigheid : bewezen moet worden, dat de toestemming niet in een heldere tussenpoos is gegeven.**

1. *De in vrijheid zijnde of in een gesticht geplaatste krankzinnige blijft handelingsbekwaam, zolang hij niet ontzet is, zodat tegen hem rechtsgeldig een procedure kan worden gevoerd.*

2. *De wet regelt nergens de gevolgen van een huwelijk aangegaan zonder de vereiste toestemming van één of van beide partijen; bij het zwijgen van de wet ligt het voor de hand de oplossing te zoeken in de traditie, d.w.z. in het canonieke recht, dat immers ten grondslag heeft gelegen van het huwelijksrecht in Europa.*

Overeenkomstig het canonieke recht moet worden aangenomen, dat het zonder de vereiste toestemming van één of van beide partijen voltrokken huwelijk nietig is in die zin, dat de nietigheid slechts door partijen kan worden ingeroepen, ook door hem, die rechtsgeldig zijn toestemming heeft gegeven, doch niet door derden.

Het is niet voldoende te bewijzen, dat de vrouw ten tijde van de huwelijksvoltrekking in staat van krankzinnigheid verkeerde, doch er moet bewezen worden, dat zij op het ogenblik, dat zij haar toestemming tot het huwelijk gaf, niet handelde in een heldere tussenpoos. Uit het uitgebracht psychiatrisch verslag kan niet worden afgeleid, dat de geestesziekte ten tijde van de huwelijksvoltrekking in zodanig ontwikkelingsstadium was getreden, dat elke tussenpoos van helderheid was uitgesloten (wat dit laatste punt betreft anders het advies van het O. M.).

Pry t/ Van Offerweert.

Advies van het O. M.

Een geding tot nietigverklaring van een huwelijk op grond van gebrek van toestemming, vertoont op eerste zicht een zekere tegenstrijdigheid. Aan de rechtbank wordt inderdaad gevraagd te verklaren dat de verweerster *onbekwaam* was op geldige wijze haar toestemming te geven bij het huwelijk, doch anderszins, op basis van een medisch verslag, dat geen verbetering in haar geestestoestand vaststelt, te verklaren dat zij *bekwaam* is om in rechte te treden.

Deze toestand schijnt tegenstrijdig, in werkelijkheid is hij het niet.

A. Welke is de tegenwoordige toestand van verweerster?

Op 7 Juli 1949 wordt zij op verzoek van aanlegger in het Stuyvenberggasthuis opgenomen en in observatie gesteld. Zij wordt op 1 September 1949 bij wijze van proef ontslagen en op 1 December 1949 afgeschreven. Mag hieruit afgeleid worden dat zij genezen is? Geenszins.

Kan zij in rechte optreden zonder vertegenwoordi-

ger? Ja, want zij is niet ontzet. Zelfs, zo aangenomen wordt dat, op het oogenblik dat het geding ingeleid werd, verweerster opgesloten was, zou men haar nog als bekwaam moeten aanzien; hare bekwaamheid is immers onaangetast.

Inderdaad, een in een gesticht geplaatste (colloqué) krankzinnige is principieel bekwaam; de onbekwaamheid is uitzondering (P. B., Divorce, n° 352); dit moet aldus verstaan worden, dat er geen vermoeden van onbekwaamheid bestaat, zoals voor de ontzetting, en dat hij die de onbekwaamheid inroept, het bewijs er van dient te leveren. (Gent, 2.6.1902, Pas. 1903, II, 8.)

De internering alleen mag dus niet doen besluiten tot onbekwaamheid. (P. D., Luik, 27.11.1883, Pas. 1887, III, 89; Laurent, V 393.)

Hieruit concludeert men dat zolang een onbekwaamheid niet wettelijk voorzien is, noch door de rechter vastgesteld wordt, de bekwaamheid volledig blijft, zelfs indien de onbekwaamheid op medisch en administratief gebied (geval van internering) ontwijfelbaar is. (Zie in die zin de procedure tot interdictie; deze wordt tegen de krankzinnige zelf vervolgd; zolang de ontzetting niet uitgesproken is, blijft verweerder bekwaam; hij kan ook beroep aantekenen tegen het vonnis dat hem interdiceert.)

B. Eens aangenomen het feit dat verweerster bekwaam is om in rechte te treden, rijst de vraag of de actie zelf ontvankelijk is.

Mag of moet zij dienvolgens door ieder belanghebbende ingeroepen worden of kan deze nietigheid krachtens artikel 180 slechts ingeroepen worden door hem wiens toestemming ontbrak?

Voorziet artikel 146 een volstreckte of een betrekkelijke nietigheid? De spreuk « consensus facit nuptios » is de gemeene regel van het natuurrecht en van alle positieve, burgerlijke en godsdienstige wetgevingen (Arntz : Cours de droit civil français, t. I).

Het huwelijk is niet alleen een contract, het is ook en voornamelijk een instelling (De Page, I, 567). In den beginne is het een contract, op het oogenblik van de toestemming, doch zodra deze gegeven is zijn de gevolgen van het huwelijk van publiekrechtelijke aard en onafhankelijk van de wil der partijen.

Artikel 146 is uitdrukkelijk : « Er is geen huwelijk, wanneer er geen toestemming is ». De rechtspraak en de rechtsleer hebben drie uiteenlopende interpretaties van dit artikel gegeven.

Een eerste theorie hield letterlijk aan wat zij meende de geest van de wetgever te zijn en zegde dat, vermits er geen huwelijk was, het als onbestaand diende beschouwd te worden (Aubry et Rau : Droit civil français, VII, 451bis; Laurent II, 435).

Deze theorie is onjuist; een huwelijk is nooit nietig in se; een titel en een schijn moeten vernietigd worden, zegt Tronchet. (In dezelfde zin, Planiol, I, 1045; De Page, I, 647).

Deze theorie is te absoluut en houdt tevens geen rekening met de rampspoedige gevolgen op sociaal gebied.

Een tweede theorie verbindt artikel 146 aan artikel 180, stelt op dezelfde voet het afwezig zijn van toestemming en het gebrek in de toestemming, en maakt van het afwezig zijn van toestemming een oorzaak van betrekkelijke nietigheid met de hieraan verbonden gevolgen.

Dit aannemend, hoe kan men verrechtvaardigen dat, na als principe gesteld te hebben dat bij afwezigheid van toestemming er geen huwelijk was, de wetgever dit principe zou herleid hebben tot de gevallen bij artikel 180 voorzien, en een oorzaak van betrekkelijke nietig-

heid zou gemaakt hebben van de afwezigheid van toestemming, die aangezien wordt als wezenlijke voorwaarde van het huwelijk?

Artikel 146 is uitdrukkelijk, het spreekt van « ... geen toestemming », terwijl artikelen 180 en 181 tot driemaal toe melding maken van « vrije toestemming en volle vrijheid » (Marcadé, Eléments de droit civil, I; Verbr. 21.2.1895, Pas. 1895, I, 109).

In Frankrijk schijnt het Hof van Verbreking voorstander te zijn van deze theorie. Het heeft door het arrest van 9 November 1887 (D. P. 1888, I, 161) de bloedverwanten in de zijlinie afgewezen in een geding tot nietigverklaring. Een arrest van het Hof te Gent huldigt dezelfde principes (Gent, 2.6.1902, Pas. 1903, II, 8).

Volgens een derde theorie dient art. 146 afzonderlijk beschouwd te worden, doch het gevolg hiervan is niet dat het huwelijk onbestaand is, doch volstrekt nietig (Demolombe, t. III, n° 12°).

Ons Hof van Verbreking heeft dezelfde theorie gehuldigd en heeft aan de voogd van een ontzette het recht toegekend een geding tot nietigverklaring in te stellen (Verbr., 21.2.1895, Pas. I, 109).

Een recent vonnis, steunend op het sociaal belang, heeft aan de krankzinnige het recht ontzegd een geldig huwelijk te sluiten en besluit eveneens tot de volstreckte nietigheid (Marche en Famenne, 10.7.48; Revue critique de jurisprudence belge, Ier trim. 1949, blz. 22).

Dit argument zou ons ver kunnen leiden, doch een initiatief vanwege de wetgevende macht zou in die zin geboden zijn.

De wet zegt dat er geen huwelijk is, wanneer er geen toestemming is, doch de wet gaat niet verder en zegt niet op welke wijze en door wie de nietigheid kan gevorderd worden.

Inderdaad, de daden van een geïnterdiceerde worden door de wet als volstrekt nietig gekwalificeerd; er is nochtans niets voorzien wat betreft de daden, door de niet-geïnterdiceerde krankzinnige verricht.

Ons burgerlijk wetboek kent de niet-ontzette krankzinnigen niet.

In de geest van de wetgever was de ontzetting het normaal en verplichtend regime van de krankzinnigen (De Page, II, 302).

De internering was in zekere zin slechts de uitvoeringsmaatregel van de ontzetting. Een vermoeden « juris et de jure » van onbekwaamheid werd aanvaard voor alle daden door de ontzette, na zijn ontzetting, verricht. (Verbr., 20.12.1893, Pas. 1894, I, 189).

Artikel 489 zegt het uitdrukkelijk : « De meerderjarige die zich in een gewone staat van onnozelheid, krankzinnigheid of razernij bevindt, moet ontzet worden... ». En artikel 504 voorziet een sanctie voor degenen die deze verplichting niet nakomen.

Het verplicht karakter van artikel 489 wordt nochtans niet meer nageleefd en het artikel zelf is in onbruik geraakt. De krankzinnigen worden geïnterneerd, doch niet meer ontzet.

De wet van 18 Juni 1850 regelt het regime van de geïnterneerden op administratief gebied.

Dit is dus werkelijk een afschaffing door onbruik van artikel 489; deze afschaffing wordt zelfs impliciet door de wetgever aangenomen; artikel 29 van de wet van 1850 zegt dat de « geïnterneerden kunnen voorzien worden van een voorlopig beheerder (De Page, II, 305).

De gevolgen van de interdictie blijven nochtans bestaan (vervanging van de feitelijke onbekwaamheid door een juridische onbekwaamheid; eens de ont-

zetting uitgesproken kunnen de daden, vóór het vonnis van interdictie verricht, gemakkelijker vernietigd worden; artikel 503).

Welke theorie dient aangenomen te worden bij afwezigheid van wettelijke bepalingen?

Alle schijnen overdreven of onrechtvaardig om reden van hun gevolgen. De theorie van het onbestaand huwelijk houdt geen rekening met de bestaande gevolgen van het huwelijk; de theorie van de betrekkelijke nietigheid maakt het door een krankzinnige gesloten huwelijk onaantastbaar, tenzij door de krankzinnige zelf, en de theorie van de volstreckte nietigheid drijft het te ver door aan ieder belanghebbende het recht toe te kennen de geldigheid van een huwelijk aan te vallen. René Dekkers, die het vonnis van Marche en Famenne in de «Revue critique de jurisprudence belge», 1ste trim. 1950, bespreekt, stelt voor de bron van ons recht na te gaan, het canonieke recht, dat sedert de middeleeuwen aan het Europese recht inzake huwelijk ten grondslag ligt.

De wetgeving op het huwelijk in ons huidig burgerlijk recht verschilt op enkele essentiële punten van het canoniek recht, doch in de meeste fundamentele bepalingen en zelfs in de vorm beperkt zich het wetboek tot het reproduceren van de rechtsbegrippen van het canonieke recht (Esmein: «Le droit canonique»).

De krankzinnigheid was in het canonieke recht een reden tot volstreckte nietigheid, die aanleiding kon geven tot verbreking van het huwelijk. In het begin kon eenieder het inroepen; dit was een navolging van de Romeinse procedure.

Dit principe, dat de onaantastbaarheid van het huwelijk in het gedrang kon brengen, werd weldra gewijzigd. Er werd een onderscheid gemaakt tussen de gevallen, waarin de nietigheid door iedereen kan worden ingeroepen, en die, waarin dit slechts door de echtgenoten kon geschieden. Dit laatste was o.a. het geval bij gebrek in de toestemming en afwezigheid van toestemming (Esmein, op. cit., I, 452).

De vordering bleef aan beide echtgenoten toegekend, om reden dat het huwelijk geen «negotium claudicans» mocht zijn; geldig voor de ene partij en nietig voor de andere.

Pothier in «Le traité du contrat de mariage» spreekt eveneens van dit onderscheid, doch in andere woorden of noemt de krankzinnigheid een «volstrekt beletsel», doch zegt niet of dit beletsel een «volstrekt gebrek» vormt.

De moderne auteurs zijn het eens om een oplossing aan het vraagstuk te zien geven. (De Page o.a. wenst de theorie van de volstreckte nietigheid officieel te zien aannemen — II, 659).

De logische oplossing schijnt de door Dekkers voorgestelde te zijn: «Het canonieke recht kende het »recht aan beide echtgenoten toe. Deze wetgeving »was de enige die klare gedachten had betreffende »dit punt. Aangezien deze gedachten nog steeds het »gemeen recht in Europa vormen, vragen wij ons af, »of het niet rechtmatig is zijn toevlucht te nemen »tot deze wetgeving, bij gebrek aan oplossing in ons »recht. Men moet zich somtijds tot de traditie wenden; welnu, de traditie, wat het huwelijk betreft, is »het canonieke recht.»

Deze oplossing is logisch, zij is ook billijk.

Inderdaad door het feit, dat ieder belanghebbende zich het recht niet kan toekennen de nietigheid van het huwelijk in te roepen, wordt de stevigheid van de instelling niet aangetast; anderzijds geeft deze oplossing ook aan de andere echtgenoot het recht de nietig-

heid te doen vaststellen; want, zo men niet mag beweren dat er aan zijn kant een gebrek of een afwezen van toestemming is, kan zijn toestemming alleen niet bindend zijn bij afwezigheid van toestemming van de andere.

Dit brengt ons tot het besluit dat de toestemming van beide partijen een geheel vormt.

De nietigheid zou aldus, voor wat de gevolgen betreft, volstrekt zijn, doch betrekkelijk voor wat betreft degenen die de nietigheid zouden kunnen inroepen, nl. beperkt tot de twee belanghebbenden, de echtgenoten zelve.

Ten gronde:

Eens aangenomen het feit dat de nietigheid om reden van afwezigheid van toestemming niet een nietigheid van rechtswege is, dient er beroep gedaan te worden op het gemene recht, aangezien de krankzinnigheid van verweerster tot hertoe niet wettelijk vastgesteld werd.

Aangezien de door een niet-ontzette krankzinnige verrichte daden worden geacht verricht te zijn door een bekwaam persoon, zal het bewijs van de afwezigheid van wil dienen te worden geleverd voor iedere daad op zichzelf (De Page, II, 307). Het bewijs zal dienen te worden geleverd niet alleen van de krankzinnigheid in het algemeen, doch ook van de krankzinnigheid op het ogenblik van het huwelijk, ofwel het bewijs van de afwezigheid van een heldere tussenpoos op het ogenblik van het aangaan van het huwelijk (cfr. vonnis van Marche, dd. 10 Juli 1948; en commentaar in tegengestelde zin door R. Dekkers).

Op eerste zicht zou men kunnen beweren dat dit laatste bewijs een exceptie is en dat het bewijs dus door de verweerster zou dienen te worden geleverd ingevolge het principe «reus excipiendo fit actor» (artikel 1315, al. 2; Boileux: «Commentaire sur le code civil», article 146; Pothier, n° 92, «Traité du mariage»).

Er dient echter niet uit het oog te worden verloren, dat de wetgever en de rechtspraak een bijzondere bescherming hebben willen verlenen aan de daden van de ontzetting en een vermoeden van krankzinnigheid hebben gesteld.

Daarentegen wil de wetgever, tengevolge van de bij artikel 489 opgelegde verplichting, de niet-ontzette krankzinnigen niet kennen en behandelt ze als bekwaame personen; hij, die de onbekwaamheid inroept, zal de krankzinnigheid op het ogenblik van de handeling dienen te bewijzen.

Het Hof van Beroep te Brussel heeft door arrest van 7 December 1874 (Pas. 1875, II, 145) aan de aanlegger dezelfde verplichting opgelegd. Het voegt er aan toe dat het bewijs dient geleverd te worden, dat op de dag van het huwelijk en bij het huwelijk zelf de verweerster zulkdanige daden gepleegd heeft, dat men noodzakelijkerwijze moet aannemen dat zij krankzinnig was of dat voor en na het huwelijk verweerster in een zodanige staat van krankzinnigheid verkeerde, dat elke heldere tussenpoos in de geestesziekte uitgesloten is.

In dit arrest wordt het besluit van de psychiater verworpen (Beltjens: Code civil annoté, artikel 146). Zo dokters, die de krankzinnigheid vastgesteld hebben enkele weken na het sluiten van het huwelijk, thans de mening uitdrukken dat de verweerster ook aangedaan was van krankzinnigheid maanden vóór hun bezoek, daaruit zou men niet mogen besluiten dat zij op het ogenblik van het huwelijk krankzinnig was, om reden dat deze mening niet steunt op een juiste kennis van al hetgeen aan de ziekte is voorafgegaan.

Dit is zeker het geval, wanneer uit de omstandigheden blijkt dat de ziekte door heldere tussenpozen onderbroken is geweest.

In het huidige geval wijst de psychiater, door bevel in kort geding van 12 Juli 1949 aangesteld, niet alleen op elementen van geestesverwarring, die zich ook maanden vóór het onderzoek zouden vertoond hebben, doch eveneens op het bestaan van een gekarakteriseerde en bekende geestesziekte, de *dementia praecox*.

Op een objectieve manier zet de psychiater de precedenter van verweerster uiteen; hij steunt niet alleen op gezegden van soms partijdige getuigen, doch ook en hoofdzakelijk op de getuigenissen van de psychiaters, die vroeger geraadpleegd werden op verzoek van aanlegger en van de ouders van verweerster.

Het arrest van 1847 toont aan dat, indien de psychiatrie te dien tijde als wetenschap erkend werd, zij nog niet als zodanig aangenomen werd door de rechtbanken.

De ontwikkeling van dit onderdeel van de geneeskunde sedert de laatste 75 jaren, het vertrouwen dat de wetgever (nl. door de wet op het sociaal verweer) alsook de rechtbanken (in de toepassing van deze wet) er in stellen, de huidige methodes, die gebruikt worden om de geestesziekten en hun oorsprong te ontdekken, zijn zoveel elementen waarmede dient rekening te worden gehouden in het beoordelen van een psychiatrisch verslag. Bij de lezing van dit verslag blijkt dat in het voorgeslacht van verweerster, in de moederlijke linie althans, niet minder dan vijf krankzinnigen te vinden zijn. Ook de moeder van verweerster schijnt onevenwichtig te zijn.

De levensbeschrijving van verweerster, voornamelijk vanaf het jaar 1943, toont de evolutie aan van de geestesziekte, waarvan zij aangetast is.

Haar gedraging bij het huwelijk, zoals deze beschreven wordt, bewijst ten genoëge van recht dat zij zich geen rekenschap gaf van de betekenis van hare daad en van de gevolgen er van (Baudry Lacantinerie : « *Traité de droit civil* », II, 1444).

In die omstandigheden meen ik het advies van de psychiater te moeten volgen. Hij besluit dat verweerster op het ogenblik van het aangaan van het huwelijk lijdend was aan geestesstoornis en dat zij niet vermocht haar daden naar waarde te beoordelen, dat bijgevolg haar toestemming verleend werd in een toestand van ontoerekenbaarheid.

Vonnis

Aangezien verweerster, alhoewel behoorlijk gedwaard, geen pleitbezorger heeft aangesteld binnen de door de wet bepaalde termijn;

Overwegende dat aanlegger vordert dat het huwelijk, aangegaan tussen partijen op 18 Augustus 1948 voor de Ambtenaar van de Burgerlijke Stand te Retie, vernietigd en zonder waarde zou verklaard worden, omdat verweerster geen geldige toestemming tot dit huwelijk heeft gegeven om reden dat zij aangedaan was door een geestesziekte;

Overwegende dat een voorafgaande vraag moet worden gesteld, nl. of er geen bezwaar bestaat verweerster in persoon te dagvaarden, zonder dat zij vertegenwoordigd of bijgestaan wordt, terwijl wordt aangevoerd, dat zij op het ogenblik van het huwelijk en thans nog behept was en is met een geestesziekte, onbekwaam om geldig toe te stemmen in haar huwelijk, zou zij bekwaam zijn om in rechte te treden;

Overwegende dat in de huidige stand van onze wetgeving nochtans de persoon, die, hoewel volgens medische vaststelling krankzinnig zijnde, in vrijheid blijft

ofwel geïnterneerd wordt, doch zonder ontzet te worden, principieel blijft beschikken over zijn bekwaamheid; dat er te zijnen aanzien geen vermoeden van onbekwaamheid bestaat, zodat een geldige procedure tegen hem kan geleid worden, zoals het trouwens het geval is voor iemand, wiens interdictie gevorderd wordt;

Ontvankelijkheid van de eis tot nietigverklaring van het huwelijk :

Overwegende dat artikel 146 B. W. bepaalt dat er geen huwelijk bestaat zonder toestemming; dat dit principe door het natuurrecht en ook door alle positieve burgerlijke en godsdienstige wetgevingen wordt aangenomen (Arntz : *Cours de droit civil français*, 2e uitg., T. I, n° 270).

Dat echter de wet, waar zij een hoofdstuk besteedt aan de vorderingen tot nietigverklaring van het huwelijk, niet rept over de gevolgen van zulkdanig niet bestaan en onder andere geen melding maakt van hen die bevoegd zijn om de nietigverklaring eventueel te vorderen;

Dat rechtspraak en rechtsleer verdeeld zijn op dit punt;

Dat een eerste oplossing, welke er in bestaat te beweren dat er geen noodzakelijkheid en zelfs geen mogelijkheid is het niet bestaan te laten vaststellen, niet kan aanvaard worden; « nullités de plein droit n'ont lieu » en het onbetwistbaar is dat er steeds op zijn minst een titel en een schijn moeten vernietigd worden, zoals Tronchet verklaarde (i.z.z. Planio I, 1045, De Page I, 647);

Dat zelfs de voorstanders van deze theorie (Aubry et Rau, *Droit civil français* VII, 451bis, Laurent II, 435) haar ten slotte herleiden tot een volstrekte nietigheid, zoals de bij art. 184 bepaalde;

Overwegende dat volgens een andere oplossing de afwezigheid van toestemming gelijk te stellen is met het gebrek in de toestemming, wat als gevolg heeft een betrekkelijke nietigheid en in casu de onbevoegdheid van de echtgenoot, wiens toestemming aanwezig was, om de nietigverklaring te vorderen, zulks overeenkomstig art. 180; dat deze oplossing door de Franse Rechtspraak werd aangenomen vóór de wet van 19 Februari 1933 (Civ. 9 Nov. 1887, D.P. 1888, I, 161; note Poncet; Colin et Capitant, « *Cours de Droit Civil Français* », I, 157, 165, 167) en ook door zekere uitspraken in ons land wordt gehuldigd (Gent, 2.6.1902, Pas. 1903, II, 8); dat sommige auteurs de betrekkelijke nietigheid aannemen, wanneer de krankzinnige niet ontzet was op het ogenblik van het huwelijk, hoewel zij deze gevallen rangschikken onder de categorie « virtueel volstrekte nietigheden » (De Page, I, 659);

Dat het toepassen van art. 180 op het in art. 146 bedoelde geval, hoe men het ook kere, een ernstige uitbreiding en zelfs een verdraaiing is van de tekst, omdat er enerzijds sprake is van « geen toestemming » en in het andere geval van « geen vrije toestemming » (Marcadé, *Elements de Droit Civil I*; Verbreking 21.2.1895, Pas. 1895, I, 109);

Dat eindelijk een derde theorie het in voormelde omstandigheden gesloten huwelijk beschouwt als behept met volstrekte nietigheid; zienswijze welke aangenomen werd in Frankrijk door de wet van 19 Februari 1933 (zie ook Demolombe, III, n° 129; Verbrek. 21.2.1895, hierboven vermeld);

Dat volgens een vonnis van de Rechtbank te Marche-en-Famenne (10.7.1948, *Revue Critique de Jurisprudence Belge*, I° trim. 1949, blz. 22) de vol-

strekte nietigheid moet aangenomen worden, daar het sociaal belang vergt dat een krankzinnige geen huwelijk kan sluiten; dat gemeld vonnis, om tot zulk besluit te komen steunt op het feit, dat volstrekte nietigheid bestaat waar de openbare orde in het gedrang wordt gebracht, wat hier het geval is; dat nochtans uit het oog wordt verloren, dat in zake huwelijk de wetgever als bijzonderste drijfveer heeft gehad de vernietiging van het huwelijk aan zeer stipte voorwaarden ondergeschikt te maken, gezien de onuitwisbare gevolgen welke het heeft, en dit juist met het oog op de openbare orde; dat er nog andere gevallen zijn, waarin een huwelijk niet als wenselijk voorkomt en toch niet door de wetgever als nietig wordt beschouwd;

Overwegende dat het overbodig is er op te wijzen, dat in feite de toepassing van de theorie van de volstrekte nietigheid tot misbruiken kan leiden, welke de wetgever juist getracht heeft te vermijden;

Overwegende dat, gezien het gemis aan regeling in de wet nopens de gevolgen van een huwelijk, aangegaan in de voorwaarden voorzien door art. 146, gezien de verdeeldheid tot dewelke deze toestand heeft geleid, een beroep op de bron zelf van de wettelijke bepalingen in zake huwelijk voor de hand ligt, daar, gezien de wetgever bovenvermeld punt niet behandeld heeft, redelijkerwijze kan aangenomen worden, waaruit hij geput heeft; dat niet te betwisten valt dat het canonieke recht ten grondslag ligt aan het Europees recht in zake huwelijk (zie Dekkers: commentaar van hoger vermeld vonnis van Marche-en-Famenne; *Revue Critique de jurisprudence belge*, Ier trim. 1949, blz. 26; Esmein «*Le Mariage en droit canonique*» par R. Génestal (1929) t. Ier, p. 36 à 48, p. 51 et 52);

Dat in het canonieke recht het huwelijk een consensueel contract was zoals in het Romeinse Recht, contract dat geen waarde had ingeval de toestemming van een der echtgenoten ontbrak; dat in den beginne elkeen het recht had deze huwelijken aan te vallen (quavis ex populo), doch dat later voor het geval van krankzinnigheid elk der echtelieden het recht had het huwelijk te doen verbreken (Durand: *Speculum judiciale lib IV, part. IV rubr.*: «*Zie matrimonium accusare passunt*, 2°); dat deze mogelijkheid ook aan de echtgenoot gegeven was, aan wiens zijde het gebrek aan toestemming niet bestond, omdat het huwelijk geen «*negotium claudicans*» kon zijn, geldig ten aanzien van een echtgenoot en ongeldig ten aanzien van de andere (Esmein, *ibid.*, I. I, blz. 453);

Dat, zoals uiteengezet wordt in het hierboven aangehaalde commentaar, de Franse auteurs, die later deze kwestie bespraken, zoals Pothier, deze gegevens trachtten overeen te brengen met de begrippen volstrekte en betrekkelijke nietigheid, zonder tot een harmonische oplossing te komen en zonder dat, wanneer het er op aankwam de sanctie op het huwelijk door een krankzinnige aan te wijzen, er enige aanduiding werd gegeven in de wettekst

Overwegende dat, bij gebrek aan enige oplossing in de huidige wetgeving, een toevlucht tot de traditie kan en mag aangenomen worden, des te meer dat deze oplossing met de billijkheid overeenstemt en verbetert wat de theoriën van de volstrekte en van de betrekkelijke nietigheid respectievelijk gevaarlijks en onredelijks bevatten;

Overwegende aldus dat de Rechtbank aanneemt dat het hier gaat over een betrekkelijke nietigheid, in deze zin dat zij alleen kan ingeroepen worden door beide echtelieden, zodat de ingestelde vordering ontvankelijk is;

Ten gronde :

Overwegende dat, vermits verweerster niet ontzet was op het ogenblik van het huwelijk het niet voldoende is zoals aanlegger het heeft gedaan, te bewijzen dat zij op dit ogenblik in een gewone staat van krankzinnigheid verkeerde, gelijk het deskundig onderzoek van Dr. Andersen, door de heer Voorzitter van de Rechtbank als deskundige aangewezen, ten genoegen van rechte heeft vastgesteld;

Dat bovendien het bewijs door aanlegger moet geleverd worden dat verweerster niet handelde in een ogenblik van helderheid van geest (zie *De Page*, I, 583, *Planiol*, I, 708-709; *Beroep Brussel*, 7 Dec. 1874, *Pas.* 1875, II, 145); in andere woorden dat het positief bewijs moet geleverd worden van hare zinsverbijstering op het ogenblik van hare toestemming;

Dat weliswaar het verslag van de dokter een zeer gekarakteriseerd geval van *dementia praecox* doet blijken, doch dat niet voldoende blijkt dat de 18 Augustus 1948 deze ziekte in een dusdanig ontwikkelingsstadium was gekomen, dat elke tussenpoos van helderheid van geest was uitgesloten en overigens de door de dokter ondervraagde getuigen niet gesproken hebben onder de gewone waarborgen van een getuigenis in rechte;

Overwegende dat, aanlegger een bewijsvoering vraagt welke doeltreffend is en zodoende dient bevolen te worden;

Om deze redenen :

De Rechtbank, gehoord ter openbare zitting van 2 Maart 1950 het gedeeltelijk eensluidend advies van de Heer E. Van Eeckhout, Substituut-Procureur des Konings,

Rechtdoende bij verstek;

Verklaart de eis ontvankelijk en vooraleer recht te doen ten gronde, laat aanlegger toe door alle middelen rechs, getuigen inbegrepen, te bewijzen dat verweerster niet helder van geest was de dag van haar huwelijk;

Behoudt het tegenbewijs voor door zelfde middelen;

Stelt aan de Heer J. Wildiers, om deze getuigenverhoren voor te zitten, of elke andere magistraat, door de Heer Voorzitter dezer Rechtbank aan te stellen;

Om daarna te vonnissen als naar recht.

Kosten voorbehouden.

NOOT : Men zie het in het advies van het O. M. en in bovenstaand vonnis aangehaald artikel van Dekkers in de «*Revue Critique de jurisprudence Belge*», 1949, blz. 26 e.v. alsmede de noot van Georges Hoor-naert onder het arrest van het Hof te Luik d.d. 9 Juni 1949 in *J. T.*, 1950, 410 e.v.

Wat de handelingsbekwaamheid van in een krankzinnigengesticht geplaatste personen betreft, is de toestand in Nederland anders dan in België. Op grond van art. 32 van de Nederlandse «*Krankzinnigenwet*» van 1884 wordt de in een gesticht geplaatste krankzinnige als handelingsonbekwaam beschouwd; hij kan dus ook niet partij in een proces zijn (Vgl. Asser-Scholten, *Familie recht*, achtste druk, blz. 543; *Suyling*, *Inleiding I*, 3^e druk, blz. 170, n° 106).

Op de vraag welke de gevolgen zijn van een huwelijk, zonder de vereiste toestemming van een der partijen aangegaan, geeft het Nederlands Burgerlijk Wetboek, evenmin een antwoord als de *Code Civil*.

Art. 85 Ned. B. W. luidt : «*Tot het wezen van het huwelijk wordt de vrije toestemming der aanstaande echtgenoten vereischt*».

Art. 142 Ned. B. W. bepaalt : «*De wettigheid eens huwelijks, zonder de vrije toestemming der beide echtgenooten of door degenen van hen, wiens toestemming*

niet is vrij geweest» (dus in overeenstemming met art. 180 C.C.) Asser-Scholten, *Familierecht*, achtste druk, blz. 44 en 93-94, brengt het huwelijk door een niet onder curatele geplaatste (niet-geïnterdiceerde) krankzinnige aangegaan onder art. 142.

Art. 143, Ned. B. W. bevat een bijzondere bepaling t.a.v. wegens krankzinnigheid onder curatele gestelden; zij luidt: «wanneer een huwelijk is aangegaan door iemand, die uit hoofde van gebrek aan verstandelijke vermogens, is onder curatele gesteld, kan de wettigheid des huwelijks worden betwist door deszelfs vader, moeder en andere bloedverwanten in de opgaande linie, broeders, zusters, ooms en moeien, mitsgaders door de curator en eindelijk door het Openbaar Ministerie». (een in de C. C. niet voorkomende bepaling).

Terwijl Scholten, zoals hierboven opgemerkt, art. 142 op het huwelijk van een niet onder curatele gestelde krankzinnige van toepassing acht, meent hij, dat de personen die bevoegd zijn om de nietigheid van het huwelijk in te roepen, door analogische toepassing van art. 143 kunnen worden aangewezen, met dien verstande, dat de curator natuurlijk wegvalt. Het is ons allesbehalve duidelijk, hoe Scholten deze sprong van art. 142 naar 143 kan wagen. Van het ogenblik af, dat hij art. 142 toepasselijk achtte, moest hij o.i. de toepasselijkheid van dat art. in zijn geheel aanvaarden, ook wat de personen betreft, tot het inroepen van de nietigheid bevoegd, vooral dat er geen enkele reden bestaat om het aantal dezer personen uit te breiden.

Over de geschiedenis van het huwelijksrecht in onze gewesten, zie o.a. L. J. van Apeldoorn, *Geschiedenis van het Nederlands Huwelijksrecht vóór de invoering van de Franse wetgeving*, Amsterdam 1925; A. S. de Blécourt, *Kort Begrip van het Oud-vaderlands Burgerlijk Recht*, Groningen, 1939 (V*), blz. 97 e.v.; Eug. Defacqz, *Ancien Droit Belgique*, Brussel 1846, Deel I, blz. 331 e.v. Vgl. ook Rudolf Hübner, *Grundzüge des deutschen Privatrechts*, 1930 (5), blz. 624 e.v., met interessante rechtshistorische literatuuropgave voor geheel Europa.

VREDEGERECHT TE BRUSSEL

2e Kanton. — 26 April 1950.

Rechter: M. van Ormelingen.

Advocaat: Mr Goethals.

Betrekkelijke bevoegdheid. — Vordering van de R.M.Z. tot betaling van bijdragen.

Krachtens art. 39, lid I van de Wet van 25 Maart 1876 op de rechterlijke bevoegdheid is alleen de rechter van de woonplaats van de verweerder bevoegd om kennis te nemen van een vordering van de R. M. Z. tot betaling van bijdragen e.a. Dit klemmt te meer, wanneer zoals in casu verweerder ook zijn bedrijf uitoefent in de gemeente zijner woonplaats.

R. M. Z. t/ Flierman.

Ten gronde:

Aangezien verweerder, eiser in tegeneis, beweert, dat de door aanlegger voorgelegde rekening niet juist is, zoals zij aan het hoofd der dagvaarding vermeld staat en de gevorderde sommen niet verschuldigd zijn; dat alsoo aan verweerder een som van 5554 frank ten goede komt;

dat niet bewezen is dat een te late betaling zou gebeurd zijn, zodat een verhoging met 20 % niet verrechtvaardigd is, en ook geen interesten van verwijl tegen 5 % 's jaars verschuldigd zijn;

dat geen enkele door eiser aangeduide datum van aangifte juist is;

Tegeneis:

Aangezien verweerder — aanlegger in tegeneis — dan ook beweert, dat in strijd met de bewoordingen der dagvaarding, vaststellend dat «alle middelen uit ter minne deze zaak te brengen vruchteloos gebleven zijn», geen enkele minnelijke poging aangewend werd; dat uit de aangegeven elementen ten stelligste blijkt dat aanlegger fouten bedreven heeft in zijn boekhouding en geheel zijn houding tegenover verweerder foutief is;

Aangezien aanlegger integendeel beweert dat de vergissingen te wijten zijn aan het verzuim en de nalatigheid van verweerder;

Aangezien in die omstandigheden een deskundige dient te worden aangewezen met opdracht de juiste afrekening op te maken en eventueel de vergissingen of fouten te verbeteren;

Aangezien verweerder thans terecht doet opmerken dat het concentreren van processen voor een Rechtbank, ver van de wettelijke woonplaats van de gedaagden, de billijkheid krenkt;

Betreffende de bevoegdheid:

Overwegende dat verweerder te Antwerpen zijn wettelijke woonplaats heeft, en ook zijn bedrijf aldaar gevestigd is;

Dat bij toepassing van art. 39 al. I, Burg. Rechtspl. W. enkel de Vrederechter van de woonplaats van verweerder bevoegd is, om over het geschil oordeel te vellen;

Dat bovendien, vermits hij zijn bedrijvigheid als patroon te Antwerpen uitoefent, de verplichting bijdragen aan eiser te vereffenen, te Antwerpen ontstaan is;

Om deze redenen:

Beslissende op tegenspraak;

Verklaren ons onbevoegd en verzenden de zaak voor de bevoegde Rechtbank;

Kosten voorbehouden.

BIBLIOGRAPHIE

F. W. N. HUGENHOLTZ: *Drie boerenopstanden uit de veertiende eeuw: Vlaanderen, 1323-1328, Frankrijk, 1358, Engeland, 1381. Onderzoek naar het opstandig bewustzijn.* H. D. Tjeenk Willink en Zoon, N.V. Haarlem, 1949, 275 p.

Dit werk dat de rechtshistoricus in hoge mate zal interesseren en over drie opstanden uit de veertiende eeuw handelt, is gebaseerd op het principe dat de gewone geschiedkundige methode op een punt onvolledig is. Gewoonlijk zoekt men tot in de kleinste details naar de oorzaken en de onbewuste juridische en economische motieven der opstandige bewegingen. Welnu het komt er op aan ons onderzoek te richten naar de bewuste noodzakelijkheid welke de grote massa's in de veertiende eeuw tot opstand bewogen heeft.

De schrijver heeft getracht de opstandige geest van de Vlaamse, Franse en Engelse boeren te identi-

ceren. Zo schetst hij een chronologisch beeld van de meest belangrijke feiten van elke opstandige beweging. De toestand der landbouwers was in elke streek niet dezelfde. Niettegenstaande hun voordelige juridische positie was de economische positie der Jacques minder en minder voordelig geworden, terwijl de Vlamingen en de Engelsen zich in een gunstiger wordende positie bevonden. Een plotselinge breuk in deze gunstige ontwikkeling is ten dele verantwoordelijk voor hun opstand. Men weet slechts zeer weinig met zekerheid over de leiders der opstandelingen. Deze bewegingen (zeer bloedig in Frankrijk, maar niet in Engeland) maakten de adel en de geestelijkheid als slachtoffers. Een zeer sterk anticlericalisme kwam alleen in Vlaanderen tot uiting.

L. Th. Maes.

Gilbert PICOT : Cardin le Bret (1558-1655) et la Doctrine de la Souveraineté. Nancy, 1948, 230 p.

Sinds de Franse godsdienstoorlogen tot aan Lodewijk XIV heeft de geschiedenis de namen der voornaamste personages bewaard : de koningen Hendrik III, Hendrik IV, Lodewijk XIII, de ministers Sully, Richelieu en Mazarin. De brutaliteit der gebeurtenissen : burgeroorlogen, koningsmoorden en invallen uit het buitenland, geeft een chaotisch beeld van die periode. Het valt wel moeilijk onder al deze gebeurtenissen de trouwe aanwezigheid vast te stellen van de sterkste steunpilaren van de Franse regering. Deze mannen, afkomstig uit de voornaamste parlementaire families, Du Tillet, Talon, Seguier, du Harlay, Molé, bezetten de voornaamste ambten uit het koninkrijk en blijven onwrikbaar onder de slagen van het noodlot. Aan hen is het te danken dat Frankrijk aan deze geweldige beroeringen overleefd heeft; in hen vindt men de uitleg van de ontwikkeling, die de Franse monarchie naar de hegemonie van Europa zal voeren !

Tussen al deze hoge koninklijke ambtenaren is er een die hen allen overtreft : door zijn gestadige activiteit gedurende zijn bijna honderdjarig bestaan, door zijn karakter, door zijn praktische zin als minister waarin wij de politieke en grondwettelijke principes der heersers van het toenmalige Frankrijk ontwaren : Cardin le Bret, wiens voorouders in dienst stonden van Hendrik II en de afstammelingen tot bij het einde van het koningschap trouw bleven aan Lodewijk XVI.

Reeds door Hendrik IV gewaardeerd, die hem tot advocaat-generaal in de Cour des Aides, en nadien in het Parlement de Paris had verheven, was le Bret een der steunpilaren van het regiem tijdens de minderjarigheid van Lodewijk XIII, die hem nadien met de likwidatie der zaak Concini belastte. Toen Richelieu aan de macht kwam, werd le Bret, samen met kanselier Séguier, belast met het binnenlands bestuur, waarmee Richelieu, meer aangetrokken door de uitvoering van zijn buitenlandse politiek, zich niet volledig kon inlaten. Verder was hij belast geworden met de Lorreinse aangelegenheden en met de vaststelling der Franse Oostgrenzen. Hij nam een actief deel aan de rechterlijke commissies, gelast met de berechting der opstandige edelen. Bij zijn dood, op 24 Januari 1655, was hij nog immer in functie bij de Staatsraad. le Bret was een der voornaamste personaliteiten van de monarchie van het Ancien Régime.

Maar de betekenis van le Bret ligt nog op een ander terrein : dit der ideeën. Sinds lange jaren waren de juridische geschriften er op gericht om zoveel mogelijk rechten te verlenen aan de koning. Het gezag van deze

laatste drong zich op vooral wegens zijn langdurig bestaan, een voldoende bewijs van zijn wettelijkheid; voor de verstandigsten steunde dit gezag echter op de gelijkenis dat het bood met de macht der Romeinse keizers. Toen verschenen plots de vlugschriften van de protestantse propagandisten over de volkssouvereiniteit; hierop volgde het geniale antwoord van Jean Bodin, die voor de eerste maal de opvatting van de abstracte en ondeelbare souvereiniteit ontwikkelde. Daaruit ontstond een nieuwe geest, beheerst door de Rede, waarvan Descartes de methode zou bepalen. Wat een onderscheid in de juridische geschriften ! De politieke gemeenschap mocht geen wanorde meer dulden, men moest de costuimen en de politieke doctrine één maken ! Het juridisch werk van le Bret is een prachtige getuigenis van deze hele evolutie : het betekent een belangrijke mijlpaal in de geschiedenis der politieke en juridische ideeën. Als volslagen parlementair bezat hij een zeer klaar idee over de praktische geschriften van zijn voorgangers nopens de koninklijke rechten, maar hij las ook Bodin, en hij heeft de zin zijner medeburgers aangevoeld voor de éénmaking en de nauwkeurige, geometrische formules.

Dr Gilbert Picot heeft dit alles, in een klare duidelijke taal, wetenschappelijk weten voor te stellen. De *théorie du droit divin* werd ons hierdoor ineens veel bevattelijker !

L. Th. Maes.

BALIELEVEN

FEDERATIE DER BELGISCHE ADVOKATEN

De Algemene Raad, welke vergaderd is te Brussel, op Zaterdag 9 December, heeft het werkprogramma van de Federatie vastgesteld, voor het eerste halfjaar 1951.

Volgende algemene vergaderingen zullen gehouden worden :

- te Brussel, op 10 Februari 1951;
- te Hasselt, op 14 April 1951;
- te Dinant, op 26 Mei 1951;
- te Brugge, op 30 Juni 1951.

Op de dagorde der vergadering te Brussel komen nl. voor :

I. Een verslag van Mr Brasseur, van de Balie van Luik, over de specialisering.

II. Een verslag van Mr Thiebauld, van de Balie van Brussel, over het regime der raadplegingen in de evangenisissen.

III. Een verslag van Mr G. A. Ugeux, van de Balie van Brussel, over de tussenkomst der advocaten vóór de administratieve commissies.

Een samenvatting van deze verslagen zal gezonden worden aan de leden, om hun toe te laten hun interventies in gereedheid te brengen.

Het jaarlijks congres van de Federatie zal plaats hebben te Brugge, de 30 Juni 1951. Op dit congres zal de Federatie haar 65e verjaardag van stichting vieren.

Emmanuel Thiebauld,
Secretaris-generaal.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

MEDEDELINGEN

OVER WERELDCONGRES- EN WERELD LIGA TOT BESCHERMING VAN DIEREN

Nous n'avons pas deux cœurs, l'un pour les bêtes, l'autre pour les hommes. De la brutalité envers les premières à la cruauté envers les seconds, il n'y a de différence que la victime. »
Lamartine.

In de laatste dagen van Augustus 1950 werd te Scheveningen een wereldcongres tot bescherming van dieren gehouden, waaraan 250 afgevaardigden van ruim 100 verenigingen van enige tientallen landen uit alle delen van de wereld, o.a. uit Jamaica, Zuid-Afrika, Nieuw-Zeeland, India en Algiers, deelnamen.

Op 28 Augustus werd het congres geopend in het bijzijn van H. M. Koningin Juliana, beschermvrouwe van de «Nederlandsche Vereniging tot Bescherming van Dieren»; zeer vele gezanten, hoogleraren, de president van de Hoge Raad en andere hoge rechterlijke ambtenaren, overheidsafgevaardigden, de burgemeesters van 's-Gravenhage, Leiden en Noordwijk en vele andere autoriteiten.

Dit congres was het eerste na de tweede wereldoorlog en het eerste ooit in Nederland gehouden.

In de raad van het congres hadden voor België zitting de heer J. Jacobs, te Antwerpen, als vice-president, en de heren Mr F. Wittemans en H. Vercruyssen, te Antwerpen; G. Verenghen en Pastoor J. Clayes Bouuart, te Gent, als leden.

Uit de enorme belangstelling bleek duidelijk hoezeer dierenbescherming een vraagstuk is, dat alle volkeren intensief en in steeds stijgende mate bezig houdt en dat het met recht een internationaal probleem kan worden genoemd.

Het doel van het congres was in de eerste plaats om een twintigtal internationale onderwerpen te bespreken, o.a. quarantaine, vervoer van dieren te land, ter zee en door de lucht, vogelbescherming, circussen en dierentuinen, slachtvraagstuk, wetgeving, trek-honden- en kettinghondenvraagstuk, asyls en ambulancediensten, vivisectie, doden van huisdieren, enz. Secundo om te komen tot een inniger internationaal contact en zo mogelijk tot een grote wereldbond.

In beide opzichten kan het congres geslaagd worden genoemd, daar over alle onderwerpen scherp geformuleerde conclusies werden aangenomen, die aan de U.N.E.S.C.O. te Parijs werden toegezonden, terwijl op het congres een Wereldliga werd opgericht, waartoe reeds dadelijk ruim zeventig verenigingen, verspreid over de gehele aardbol, toetraden.

Zo werd o.a. besloten de wetten op de quarantaine humaner in te richten, de vogelbescherming intensiever te maken, na het sluiten van de vogelvangst een bevrijdingsdag voor pas gevangen vogels in te voeren (als in België), het storten van olie in nationale en internationale wateren te verbieden, het vervoer van dieren in te richten als uitgewerkt in het ontwerp-1932 van Sir George Cockerill, te komen tot algehele afschaffing van vertoningen van kunstenmakende dieren in circussen en dergelijke inrichtingen, het aantal dierentuinen te beperken en de economische dierenparken (gericht op louter gewin) af te schaffen, allereerst goede wetten ter bescherming van dieren in te voeren, de slachtmethoden humaner te maken, oogkleppen voor paarden af te schaffen, het couperen van paarden en honden te verbieden. Voorts om te verbieden: gevechten van dieren tegen mensen en van dieren tegen elkander (stierengevechten, hanengevechten e.a.), het schieten op duiven bij kermissen, het

verloten van levende dieren als prijzen, de doping van paarden en honden bij wedrennen, het bedelen met apen en andere dieren, het vangen van zangvogels voor consumptie. Ook werd besloten allereerst ambulancediensten voor dieren in te voeren, in alle landen te komen tot politiebonden (als in ons land) van dierenbeschermers, te verbieden honden als trekkracht te gebruiken of langer dan een uur per etmaal vast te leggen, te komen tot een verbod van vivisectie, de jeugd op te voeden tot dierenbescherming, humane methoden toe te passen bij het doden van huisdieren, humane jachtwetten in te voeren en het gebruik van dierlijk voedsel te beperken.

De op het congres opgerichte Wereldliga, bestuurd door een internationaal college van twintig personen, werd gevestigd te 's-Gravenhage. Ruim zeventig verenigingen werden op het congres lid.

Een dezer dagen ging een oproep uit tot circa 400 verenigingen in de wereld om eveneens tot deze federatie toe te treden. Verwacht wordt dat nog zeer vele verenigingen toe zullen treden. De bedoeling is o.a. dat de leden alle belangrijke feiten op dierenbeschermingsgebied aan het secretariaat melden en daarheen exemplaren zullen zenden van alle uitgegeven bladen, bulletins, propaganda-bestuur, platen, foto's, enz. Voorts zal iedere vereniging aan het secretariaat te 's-Gravenhage (Prinses Mariestraat 40) een rapport inzenden van de stand der wetgeving in het desbetreffende land. Alle wetten moeten bijgevoegd worden, voorzien van een deskundig juridisch commentaar. Een speciale internationale commissie van juristen zal daarna dit materiaal bestuderen en daaruit een grote uniforme wereldwetgeving op dierenbeschermingsgebied samenstellen, die in ieder land kan worden ingevoerd. Indien in enig land een wetsontwerp aanhangig is zal de Liga dit steunen.

De dierenbescherming, die in België en Nederland een spontane volksbeweging is geworden, is door de Liga nu ook tot een wereldbeweging uitgegroeid.

Internationaal wordt schouder aan schouder gestreden voor het welzijn der dieren. Dieren hebben geen rechten, omdat zij geen macht hebben. Wij, die als mensen, de macht hebben behoren hun alle rechten te verlenen op een redelijk en zedelijk verantwoord bestaan en hen te vrijwaren tegen onnodig leed. Niets zal de jonge en krachtige Liga kunnen tegenhouden!

Mr W. Hugenholtz,

President van Congres en Liga.

TIJDSCHRIFTEN

De Gemeentegids. — November 1950.

Nederlandse raadhuizen. — Kroniek van Jurisprudentie.

Tijdschrift voor Sociaal Recht van de Arbeidsrechten. — Nr. 7.

Geysen R.: Les contrats collectifs et droit belge. — Rechtspraak.

Nederlands Juristenblad. — 16 December 1950 nr. 43.

Prof. Mr. G. E. Langemeijer, De Kritiek op het rapport van de Politie-Commissie. — Mr. A. S. De Munck Keizer, De Maximumstraf voor de beroeps misdadigers? — Mr. J. Zaaijer, Nog geen beterschap. — Mr. P. Meyjes, Art. 344 g B.W. — Mr. M. V. Polak, Uitzonderingstoestand en persoonlijke vrijheid. — Mr. P. C. J. Goossen, Nemo plus, m.o. Red.